

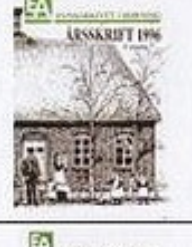

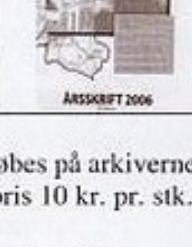

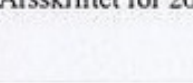

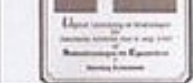

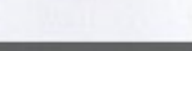
 ÅRSSKRIFT 1984	 ÅRSSKRIFT 1985	 ÅRSSKRIFT 1986	 ÅRSSKRIFT 1987
 ÅRSSKRIFT 1988	 ÅRSSKRIFT 1989	 ÅRSSKRIFT 1990	 ÅRSSKRIFT 1991
 ÅRSSKRIFT 1992	 ÅRSSKRIFT 1993	 ÅRSSKRIFT 1994	 ÅRSSKRIFT 1995
 ÅRSSKRIFT 1996	 ÅRSSKRIFT 1997	 ÅRSSKRIFT 1998	 ÅRSSKRIFT 1999
 ÅRSSKRIFT 2000	Der blev ikke udgivet årsskrift i 2001	 ÅRSSKRIFT 2002	 ÅRSSKRIFT 2003
 ÅRSSKRIFT 2004	 ÅRSSKRIFT 2005	 ÅRSSKRIFT 2006	 ÅRSSKRIFT 2007
 ÅRSSKRIFT 2008	Årsskrifterne kan købes på arkiverne i Hørning og Veng, pris 10 kr. pr. stk. Årsskriftet for 2009 er gratis		 1940-1945 Årsskriftet for 2009 er gratis

LOKALARKIVERNE I HØRNING OG VENG

ÅRSSKRIFT 2009

21. årgang

JUBILÆUMSSKRIFT FOR STØTTEFORENINGEN

25 ÅR

1984 - 2009

Indholdsfortegnelse

Nyt navn – ny struktur	1
Støtteforeningen i 25 år	3
Støtteforeningen gennem 25 år	8
Ekskursion til Blegind Mose	19
Mosegården i Blegind – fra fæstegård til selvejergård	20
En skattekasse af viden om gamle dage	32
Kongebreve	36
Hørning posthistorie	40
Vestergården i Hårby – en ødegård	50
En australsk familie med rødder i Veng og Nørre Vissing	54
Bogsalg.	58
HISTORIENS SPOR i Veng og Mesing sogne.....	58
Hørning i gamle dage – vil du hjælpe med en ny bog?	59
Praktiske oplysninger	60

Nyt navn - ny struktur

Af Kjeld Nielsen, Hørning. Afgået styrelsesformand for Lokalkiverne i Hørning-Veng

Kommunesammenlægningen pr. 1. januar 2007 havde naturligvis også indflydelse på Egnarkivet og de vilkår, som vi arbejder under. Det første tegn på forandring var, at Byrådet ikke i fremtiden ville stille med et medlem til vores Styrelse. Seneste repræsentant fra Hørning Byråd var Otto Trap Hansen.

Ellers skete der ikke så meget lige straks. Vi fik at vide, at vores budget ville være det samme i 2007 som året før, men betalinger skulle nu foregå via Kultur og Fritid i Skanderborg. Det var nyt for os, og det var også nyt for kommunens personale, så det tog tid, før alle parter efterhånden lærte det.

I april 2007 blev alle egnarkiver indkaldt til møde hos Kultur og Fritid for at drøfte, hvordan arkivernes fremtid kunne komme til at se ud. Arkivet i Skanderborg hørte under Skanderborg Museum, og arkiverne i Ry og Galten hørte under bibliotekerne i de to byer. Arkivet i Hørning havde sit eget budget direkte under Hørning Kommune, så det var ret så forskellige vilkår, de enkelte arkiver mødte med. Udspillet fra Skanderborg Kommune var, at vilkårene skulle være så ens som muligt i hele kommunen.

Det blev til flere møder i 2007 og 2008, og resultatet af det hele blev, at arkiverne lægges ind under Skanderborg Museum som underafdelinger til arkivet i Skanderborg. Denne ændring trådte i kraft pr. 1. april 2009. Der er ikke et selvstændigt budget til de enkelte arkiver, så den økonomiske styring foregår ved, at arkivlederne holder månedlige møder, hvor de daglige opgaver og omkostninger aftales.

For Hørning-Veng Egnarkiv havde det den konsekvens, at Styrelsen blev nedlagt således, at vi nu kun har en Støtteforening. Styrelsesmedlemmerne er dog stadig med, når der holdes arbejds møder i arkivet, og op til Støtteforeningens generalforsamling vil vi se på, om vi skal ændre på noget, f.eks. have flere medlemmer i bestyrelsen.

Nyt navn

En anden konsekvens af den nye struktur blev, at arkiverne ændrer navn fra Egnsarkiv til Lokalarkiv, så nu hedder vi altså **Hørning Lokalarkiv og Veng Lokalarkiv**. Det er dog ikke noget nyt navn her i Hørning, idet arkivet startede i 1972 med at hedde Lokalarkiv eller lokalhistorisk arkiv. I 1989 ændredes navnet til Egnsarkiv, og nu er vi så tilbage ved "Hørning Lokalarkiv".

En tredje mærkbar ændring blev, at vores arkivleder, Toa Riismøller, nu skal fordele sin arbejdstid med to dage i Skanderborg Historiske Arkiv (Egnsarkivet) og resten af tiden i Hørning. Det tilstræbes, at Toa er i Hørning tirsdag og torsdag, hvor vi har åbent kl. 10:00 - 12:00. Denne ændring skal ses i lyset af, at arkiverne i Ry og Galten ikke havde så mange arkivartimer, som vi havde før ændringen. Altså en slags harmonisering efter laveste fællesnævner. Vi håber dog på, at arbejdet i Skanderborg kan give Toa en erfaring og uddannelse, som hun ikke ville få ved at sidde alene med opgaverne i Hørning.

I forbindelse med vores indlemmelse i Skanderborg Museum er det aftalt, at Lokalarkiverne kan få en observatør i museets bestyrelse. Støtteforeningerne i de enkelte arkiver har hver udpeget en person til at deltage, og disse personer deltager på skift i museets bestyrelsesmøder. Fra Hørning og Veng er udpeget Kjeld Nielsen.

Arkivar Toa Riismøller ved sin arbejdsplads i Hørning Lokalarkiv. Al registrering foregår nu på EDB - på ARKIBAS, som er et fælles system for arkiverne og museerne. Foto: Karl Otto Frost

Støtteforeningen i 25 år - 1984 - 2009

Af Erna Bachmann, Hårby. Afgået formand for Støtteforeningen for Lokalarkiverne i Hørning-Veng

"Uden rødder – ingen fremtid!"

Dette citat af Grundtvig, blev hentet frem i 1997, da arkiverne i Hørning-Veng kunne markere deres 25 års jubilæum. Og vi kan passende lade det være overskriften igen i 2009, når Støtteforeningen kan markere, at den nu i 25 år har været medspiller i arkivernes dagligdag.

Årsskriftet

I 1988 satte man sig som mål at udgive et årligt skrift med historier fra arkiverne. Som et af de første temaer valgte man at præsentere landsbyerne. Man startede med Nørre Vissing i 1988 og fortsatte så de følgende år med de øvrige landsbyer. Det var et genialt træk. Interessen for at vide mere om sin egen bys fortid var stor, og byvandringerne blev lidt af et tilløbsstykke. En byvandring endte som regel på kroen eller på et andet lokalt sted, hvor folk blev opfordret til at fortælle. Fortællingerne blev båndet og skrevet ned og kunne så læses i det kommende årsskrift. Også for redaktionen af årsskriftet var det genialt, for man fik på møderne foræret stof til de kommende årsskrifter. Næste tema blev forsamlingshusene og skolerne i kommunen, endnu en serie, der kunne fylde flere årgange.

De senere år er der ikke fokuseret så meget på temaer, men der er fundet historier frem, som vi har ment kunne interessere læserne. Historierne kan være inspireret af arkivalier, som bliver indleveret, eller af folk, som kommer og fortæller en historie. Det er så en ekstra glæde, hvis vi kan lokke fortælleren til selv at sætte sin historie på papir, som det f.eks. var tilfældet med historien om kærestebreve i 2008 og postens historie i 2009. Derved bliver forfatterkredsen udvidet, så det ikke kun er os, der færdes på arkiverne, som fatter pennen, men også jer, der er en del af historien.

Årsskriftet er stadig kun en lille sag. Det startede med beskedne 24 sider i 1988, og det er stadig meget beskedent – i 2008 med 40 sider, og nu i jubilæumsåret er det på 60 sider. Foreløbig har bestyrelsen ikke planer om at ændre på årsskriftet, og det vil stadigvæk være gratis for alle.

Medlemmerne får det tilsendt, alle andre skal selv have ulejlighed med at hente det på arkiverne eller på biblioteket eller i bankerne.

Hvorfor så være medlem?

Svaret er enkelt. Hvis vi ingen medlemmer havde, ville vi ikke kunne drive arkivet og slet ikke udgive årsskriftet. Den støtte, arkivet får fra kommune og museum, dækker løn til arkivar, og der stilles lokaler til rådighed og ikke ret meget andet. Støtteforeningen giver via medlemskontingentet – vi havde i 2008 113 medlemmer – mulighed for tilskud til driften, til lidt nyanskaffelser, men allervigtigst stiller nogle af medlemmerne deres frivillige arbejdskraft til rådighed. Og så er medlemmerne fra i år – 2009 – samtidig medlemmer af Skanderborg Museum. Det betyder, at du via dit medlemskab af Støtteforeningen kan komme gratis ind på museerne i Skanderborg Kommune: Skanderborg Museum, Frihedsmuseet, Ferskvandsmuseet, Museet på Gl. Rye Mølle og Øm Kloster Museum. Så skynd dig at melde dig ind i Støtteforeningen og få disse fordele i tilgift.¹

Tak til de frivillige hjælpere

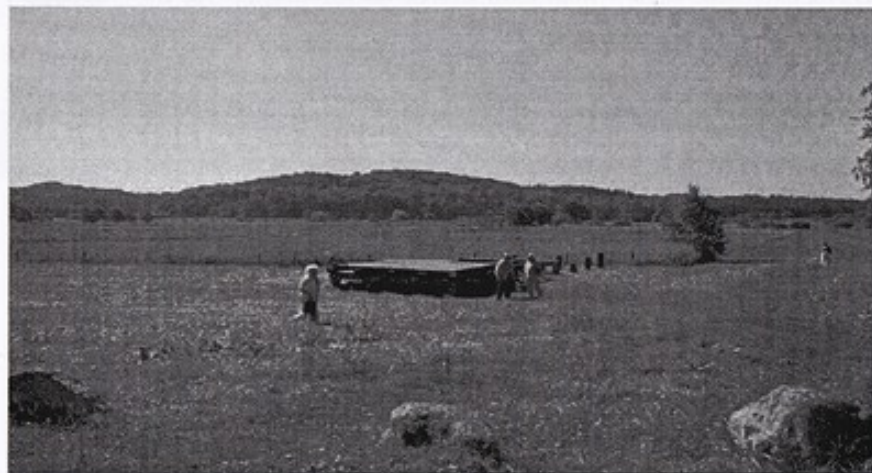
Som frivillig får du ikke betaling for dit arbejde, men én gang årligt flatter Støtteforeningen sig og inviterer på studietur til museer, arkiver eller andre lokaliteter med historisk interesse. En stor tak til Hårby Brugsforenings Støttefond, der af det overskud, der blev ved salget af Brugsen i 2002, hvert år har givet et beløb til Støtteforeningen. I 2009 gik studieturen for de frivillige i Veng og Hørning arkiverne til Vejle Ådal - til Nørup Kirke, Randbøldal, Ravningbroen og Bindeballe Købmandsmuseum.

De frivillige hjælper med arkivering, med registrering, med samtaler med folk, der kommer på besøg. Der skal hjælpes ved julesammenkomster, og ekskursionerne, som vi håber kan blive en årlig begivenhed, skal der også bruges hjælpere til. Tak til alle jer, der nu i 25 år har givet et bidrag i form af frivillig arbejdskraft og medlemskontingent. Jeres arbejde har været og er uvurderligt, og det har været med til at bære foreningen og arkivet gennem alle årene.

Har foreningen haft glæde af de frivillige arbejdere, så har vi, der har

¹ Medlemskabet af Støtteforeningen gælder for hele husstanden, men der gives kun gratis adgang til museerne for én person pr. medlemskab.

deltaget i arbejdet, også personligt haft glæde af samværet med folk med interesse for lokalhistorien. Og den gamle skrøne om, at arkivet er "støvet" og gemt væk i en kælder, gælder ikke længere. Arkivet er stadig i en kælder, men det er et levende sted for levende mennesker, og det gamle ord "Uden rødder – ingen fremtid" gælder stadig. Så tøv ikke med at melde dig som frivillig. Der er plads til flere hænder. (Se også side 59).

Billedet viser Ravningbroen i dag og som omkring år 1000, da den blev bygget

Udflugten for de frivillige hjælpere gik i 2009 til Vejle Ådal, hvor vi bl.a. så Ravningbroen, der blev bygget omkring år 980. Og hvilken bro. Den har været ca. 1 km. lang, nogenlunde som den gamle Lillebæltsbro, og må have haft en kørebane på ca. seks meter. Et storværk. Enkelte brofag er rekonstrueret, resten gemmer sig under et tykt tørvelag, der bevarer resterne for eftertiden.

Støtteforeningen i fremtiden

Med nedlæggelsen af Styrelsen bliver Støtteforeningens opgaver i de kommende år lidt anderledes end hidtil, idet foreningen bliver bindeleddet til Museet.

Den største udfordring vil stadigvæk være at skaffe kapital. Derfor er medlemshvervning vigtig, vi skal være mere synlige i lokalbefolkningens bevidsthed, så man får lyst til at melde sig som medlem. Det kan gøres via avisomtale men også – som man gjorde da foreningen var ny – deltage i messer og markedsfester på torvet i Hørning og andre steder i lokalområdet.

Bestyrelses- og arbejds møde august 2009. Siddende fra venstre Grethe Overgaard, Erna Bachmann, Mona Justesen og Ester Huusmann. Bagerst Villy Larsen Kjær, Søren Lyager, Kjeld Nielsen, Flemming Schreiber Pedersen, Toa Riismøller, Karl Otto Frost og Jørgen Christensen. Erik Kristoffersen, Henry Mikkelsen og Karen Haugaard var fraværende.

Bestyrelsen har drøftet et genoptryk af "Hørning i gamle dage", men har indtil nu været tilbageholdende på grund af problemer med ophavsret. Vi var derfor gået i gang med at planlægge en helt ny bog om Hørning. Nu ser det imidlertid ud til, at der kan findes en løsning, så vi kan få bogen genoptrykt - i revideret form og med historien ajourført til i dag. Arbejdet hermed går i gang i efteråret. Vil du være med, så kontakt Kjeld Nielsen. (Se også side 59).

Fotografering af Hørning og landsbyerne, som de ser ud i 2009, har Karl Otto Frost, Hørning påtaget sig opgaven med, og han vil – så vidt muligt – holde sig ajour med ændringer i bygninger og natur og fotografere inden nedrivning eller ændring. Arkivet vil gerne, om man kontakter os, såfremt der skal ske væsentlige ændringer i bygninger eller landskab. Det er imidlertid et stort arbejde at få alle bygninger i landsbyerne og Hørning fotograferet, så det vil strække sig over flere år. I Vestegnen har vi allerede et stort fotogalleri, men også her skal det opdateres.

Se også Ole Friis Sørensens bemærkning om fremtiden på side 15.

Når årsskriftet udkommer er det en ny bestyrelse, der kommer til at arbejde med ovenstående opgaver såvel som andre opgaver, der viser sig hen ad vejen. Det er også en anden formand, der skal repræsentere foreningen, idet jeg fra efteråret fratræder og i stedet bliver arkivar i Lokalarkivet i Veng. Tak til Jørgen Christensen, Nørre Vissing, for dit store arbejde igennem de 14 år, hvor du de første år var frivillig hjælper og de senere år arkivar. Jeg håber, at jeg kan løfte arven efter dig.

"Onsdagsholdet" fra Veng: Fra venstre Jørgen Christensen, Kirstine Christensen, Anna Rasmussen, Erik Rasmussen. Bagerst Karen Marie Hansen, Judith Sørensen, Aksel Mortensen og Jytta Pedersen

Støtteforeningen gennem 25 år - et tilbageblik

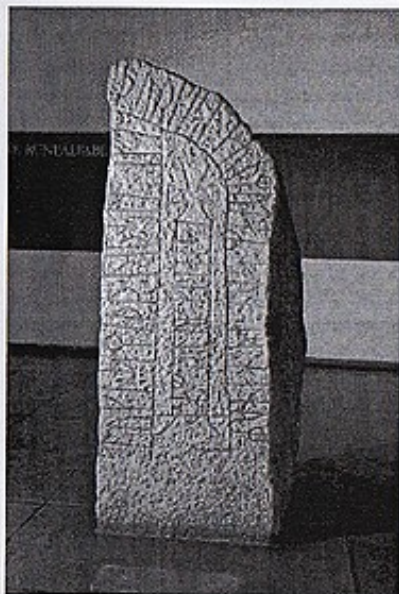
Af Ole Friis Sørensen, Adslev

Kan det være rigtigt?

Da jeg blev opmærksom på, at det var 25 år siden, vi startede Lokalarkivets Støtteforening, var min første tanke: "Er det virkelig så længe siden?" Det er samtidig en påmindelse til os alle om, at inden vi ved af det, er vi selv en del af historien og derfor aktivt bør medvirke til, at vor samtid løbende bliver dokumenteret, så eksempelvis begivenheder, personer og bygninger, der måske er en selvfølgelig del af vor hverdag, men for næste generation er historie, ikke er gået i glemmebogen om 25 år.

Ole Friis
Sørensen

"Toke Smed rejste stenen efter Troels, Gudmunds søn, som gav ham guld og frelse." Hørningstenen. Moesgård Museum. Læs om Hørningstenen i Egnarkivets årsskrift for 1989.

Fra ide til virkelighed

I foråret 1984 opfordrede Lokalarkivets daværende formand, Ejler Eriksen, ved et bestyrelsesmøde undertegnede til at arbejde videre med et forslag gående ud på at starte en Støtteforening for Lokalarkivet. Arkivet med afdelinger i Hørning og Veng havde virket siden 1972.

Over sommeren blev ideen præsenteret for potentielt interesserede. Den blev generelt positivt modtaget, og der blev indkaldt til møde den 20. aug. 1984 på Bakkeskolen for at finpudse de udarbejdede vedtægter og udpege en foreløbig bestyrelse, indtil en egentlig generalforsamling kunne holdes. Vedtægterne blev godkendt uden ændringer (de var maskinskrevet, og det er erfaringsmæssigt en styrke i sådanne situationer):

Støtteforeningen for Det Lokalhistoriske Arkiv i Hørning Kommune. Vedtægter.

§ 1. Formål: Det er foreningens formål at øge interessen for den nuværende Hørning Kommunes historie.

§ 2. Arbejdsområde:

Formålet søges nået ved

1. at udgive publikationer om kommunens historie.
2. at arrangere møder, foredrag og studiekredse om lokalhistoriske emner.
3. på anden måde at udbrede kendskabet til lokalhistorie og motivere befolkningen til at medvirke til en fortsat udbygning og præsentation af Det Lokalhistoriske Arkiv

§ 3. Samarbejde: Foreningen skal samarbejde med Det Lokalhistoriske Arkivs ledelse. Formanden for Det Lokalhistoriske Arkivs bestyrelse eller dennes stedfortræder inviteres til foreningens bestyrelsesmøder. - Derudover kan foreningen samarbejde med andre foreninger og personer efter behov.

§ 4. Medlemmer: Alle interesserede kan optages som medlemmer.

§ 5. Ledelse: Foreningen ledes af en bestyrelse på mindst 5 medlemmer, eet fra hvert af kommunens 5 sogne. Bestyrelsen konstituerer sig selv. - Bestyrelsen kan herudover supplere sig efter behov.

§ 6. Generalforsamlingen: Foreningens arbejdsår er 01.05. - 30.04., og senest den 15.6. holdes den årlige generalforsamling, som indkaldes ved meddelelse i pressen eller på anden måde med 14 dages varsel. Kun aktive medlemmer har stemmeret.

Dagsorden:

1. Formandens beretning.
2. Regnskabet v/kassereren
3. Valg af bestyrelsesmedlemmer (valgperioden er 2 år, og 1. år er 2 medlemmer på valg ved lodtrækning)
4. Valg af 2 revisorer
5. Fastsættelse af kontingent for det følgende år
6. Eventuelt

§ 7. Foreningens opløsning: Ved opløsning af foreningen skal eventuelle midler komme Det Lokalhistoriske Arkiv til gode.

Juni 1984/ofs

(Vedtægterne har været holdbare som ramme for arbejdet i foreningen. Blandt de få væsentlige ændringer, der er foretaget, kan nævnes tilføjeisen "Valg af dirigent" fra 1990 som generalforsamlingens første opgave, nyt punkt "Indkomne forslag" i 1994 samt ændring af regnskabsåret i to omgange og tilføjeise af en § om tegningsret i 2007. I de oprindelige vedtægter gav § 5 bestyrelsen mulighed for at "supplere sig efter behov", dvs. udpege stedfortrædere ved midlertidig eller vedvarende forfald og indkalde borgere med speciel viden til løsning af specifikke opgaver. Denne "gummibestemmelse" blev i 2007 konkretiseret til "nedsættelse af udvalg/arbejdsgrupper" samt valg af suppleanter på generalforsamlingen. I 2007 blev antallet af revisorer nedsat fra 2 til 1).

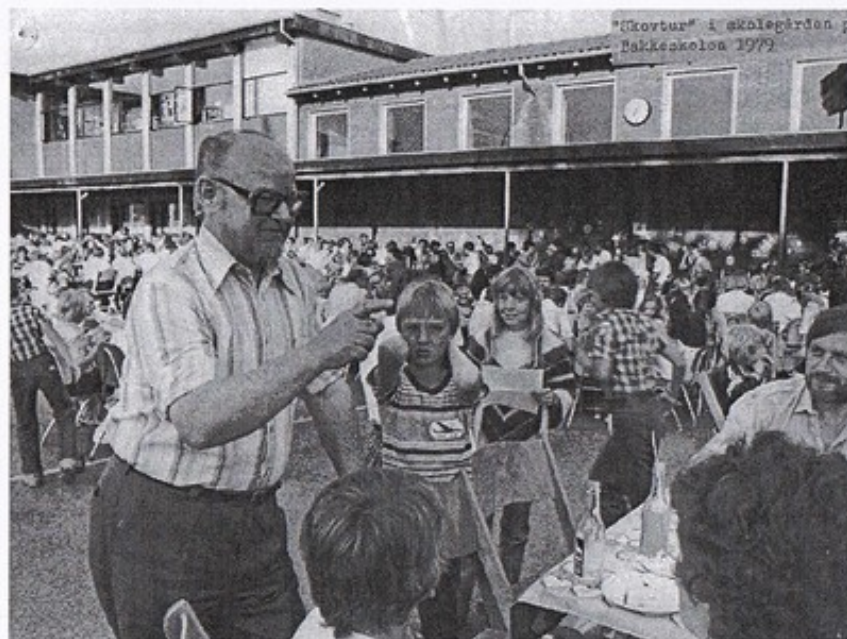
Der kunne derefter vælges en foreløbig bestyrelse blandt de tilsagte borgere. Resultatet blev:

Fhv. viceskoleinspektør Erik Jensen, **Hørning**, formand.
Købmand Charlotte Victor, **Blegind**, kasserer.
Kontorchef Else Rasmussen, **Veng**.
Gårdejer Aksel Brandt, **Mesing**.
Gårdejer Thomas Olsen, **Adslev**
Gårdejer Arne Schøler, Blegind, kontaktperson fra/til Arkivet.
Som revisorer valgtes Aksel Mortensen, Mesing, og Lone Madsen, Hørning.

Kontingentet fastsattes til 50 kr pr husstand.

Endvidere blev der nedsat en arbejdsgruppe: Ole Friis Sørensen, formand, arkivar Anne Grethe Larsen, lærer Peter Friis Kristiansen, redaktør N. Bach Jensen og vognmand Mikael Sørensen.

(Som det ses, var de fem sogne repræsenteret, men på det punkt har man ikke altid kunnet følge vedtægterne. Måske har det været umuligt at finde interesserede, egnede borgere. Der er sjældent kampvalg om pladserne i de lokale, frivillige bestyrelser).

Hørning Egnsarkivs første formand: Skoleinspektør Erik Jensen på "skovtur" i Bakkeskolens skolegård i 1979 H40/96

Den svære start

Første opgave herefter var at tegne medlemmer, som i alle 25 år har været fundamentet for Støtteforeningens arbejde. Der blev indkaldt til orienterings- og hvervemøde i Bakkeskolens kantine torsdag den 6. sept. 1984 ved annoncering to gange i Uge-Bladet og redaktionel omtale i "Stiften". Som gæst var inviteret smedemester Søren Bach, Gl. Rye, der havde god erfaring med behandling af lokalhistorisk materiale. - De første medlemmer blev tegnet, og de fleste betalte mere end de fastsatte 50 kr. - Hvis jeg husker ret, lagde et enkelt medlem 2.000 kr i kassen.

Derefter holdtes møder 1. nov., 28. marts, 18. april og 22 maj, alle med henblik på en organiseret opstart af foreningens arbejde. Bl.a. vedtog man at deltage i "Hørningmesse 85" på "Butik stand 33" med historisk materiale. Det viste sig at være en god ide, idet foreningen fik mange nye medlemmer og konkrete oplysninger om det udstillede materiale og andet. Ejvind Hansen, formand for Håndværker- og Borgerforeningen, gav til-

sagn om støtte til foreningen i form af en selvvalgt gave. Den blev senere anvendt til et par udstillingsmontrer, som stadig er i brug i arkivet i Hørning. Det skal retfærdigvis også nævnes, at aktivitetsudvalget bl.a. udarbejdede en uprioriteret liste over mulige emner og temaer, som med interesse kunne tages op ved åbne møder og i artikler. Listen fandtes ikke i de protokoller, jeg har haft til rådighed ved udarbejdelse af nærværende indlæg.

Første ordinære generalforsamling blev afholdt torsdag den 13. juni 1985 i Bakkeskolens lærerværelse. Den siddende bestyrelse blev lovformeligt valgt, men fremmødet var næsten pinligt – 11 deltagere inkl. foreningens ledelse. - Næste medlemsmøde fandt sted den 24. oktober, igen annonceret to gange i Uge-Bladet og redaktionelt omtalt i "Stiften": Emne: "Kender du din egn?"

"Et panel af ældre borgere vil fortælle om by og egn og derefter indgå i dialog med mødets deltagere." Resultat: 12 fremmødte tilhørere! - Det var for meget, eller snarere for lidt, for formanden. I april 1986 sendte han følgende brev:

Til bestyrelsens og arbejdsudvalgets medlemmer

Siden 24. oktober 1985, hvor vi havde arrangeret et stort, offentligt møde over emnet: "Kender du din egn?", og hvor vi havde indbudt flere kendte borgere som deltagere i en paneldiskussion med bestyrelsesmedlemmerne, har der faktisk ikke været nogen aktivitet i foreningen. Årsag??

Jo, bestyrelsesmedlemmerne og arbejdsgruppens medlemmer svigtede totalt den aften, så Anne Grethe Larsen, Arne Schøler og undertegnede måtte efter fattig evne søge at redde ansigt og dermed foreningens renommé.

Jeg måtte tage det som et tegn på manglende interesse og sætter derfor et spørgsmålstegn ved foreningens beståen og berettigelse. Siden har lysten til møder og arrangementer været minimal. Det er derfor min agt som formand at indkalde til generalforsamling sidst i maj/først i juni, alt afhængig af muligheder for lokale. Det er endvidere mit ønske at blive afløst som formand, da jeg bl.a. har overtaget en del af arbejdsgruppens arbejde med gennemgang og beskrivelse af Hørning Sogns historie (gennemlæsning af sognets gamle protokoller).

Min tid fremover vil være ret optaget af flere andre gøremål, derfor min beslutning. Denne skrivelse skal ikke opfattes som nogen

*beklagelse, men et ønske om at se kendsgerningerne i øjnene.
Venlig hilsen/Erik Jensen (sign.)*

Det var lidt af en opsang. Ikke mindst i betragtning af, hvem afsenderen var. Og den virkede. På generalforsamlingen den 12. juni 1986 var samtlige bestyrelses- og arbejdsudvalgsmedlemmer (minus undertegnede) mødt op. Erik Dahl blev ny formand og Erik Jensen fortsatte i bestyrelsen som menigt medlem. Det oplystes, at foreningens aktiver var 3.891,41 kr, og medlemstallet var 47. (*Var det så ringe endda efter kun 1½ års virke?*)

Pluk fra de gamle protokoller. Det kører deruda...

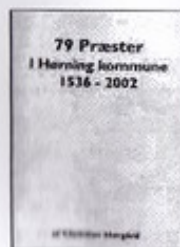
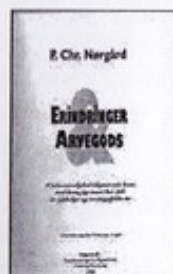
Et møde med emnet "Skoletid i gamle dage" (1913 -20) den 25. nov. 86 med indlæg af Thorvald Pedersen, Hørning og Alfred Jensen, Veng og udstilling af materialer med relation til emnet samlede ca. 60 deltagere. Samtidig meldte syv personer sig som hjælpere i arkivet til sortering og registrering af arkivmaterialer.

Generalforsamling 18. juni 87. Kassebeholdningen var 5.751,69 kr. - kontingent 50 kr. - På et bestyrelsesmøde i aug. 87 drøftede man at udvælge "Årets by" i kommunen samt at starte udgivelse af et årsskrift "under en eller anden form".

Generalforsamling 15. juni 88. Kassebeholdningen var 6.815,57 kr. Medlemstallet var vokset til ca. 70. Det første årsskrift var under udarbejdelse og husstandsomdeltes i kommunen senere på året, om nødvendigt også med økonomisk hjælp fra Støtteforeningen. Erik Dahl ønskede ikke genvalg på grund af tidsmangel. Villy Sørensen nyvalgte og blev senere konstitueret som formand.

Generalforsamling 14. juni 89. Udsendelse af årsskriftet i 88 gav en medlemsstigning til 116, og kassebeholdningen steg til 9.426,52. - Erik Jensen og Thomas Olsen forlod bestyrelsen, og dermed var der ingen fra den første bestyrelse tilbage. (*Man kan vel også med god ret konkludere, at foreningen både medlemsmæssigt og økonomisk var kommet i god gænge?*)

Generalforsamling 7. juni 90 i Mesing Forsamlingshus - nu med dirigent. Kassebeholdningen var 12.703,06. Medlemstallet steg til ca. 160. Byvandring med 70 deltagere i Blegind, som blev emnet i årsskriftet 90. Kontingent sat op til 60 kr. Regnskabet er forskudt til 1.6.-31.5. (*Vedtaget ?*)

Generalforsamling 12. juni 91. Kassebeholdningen var 22.803,56 kr. Der blev ydet et tilskud på 18.000 kr til Egnarkivets indkøb af EDB. Vagn Stadil Petersen, Højbjerg, var i gang med redigering af en bog om Hørning, skrevet af Robert Kjærsgaard Jensen m.fl.

Ved generalforsamlingen i 1992 ønskede Villy Sørensen ikke genvalg og afgik derfor som formand. Ved den efterfølgende konstituering valgtes Erik Brandt som ny formand, men ellers fortsatte Støtteforeningens arbejde kontinuerligt med arrangementer og udgivelser. Årsskriftet er med en enkelt undtagelse udkommet hvert år med vedkommende artikler og illustrationer fra de fem sogne.

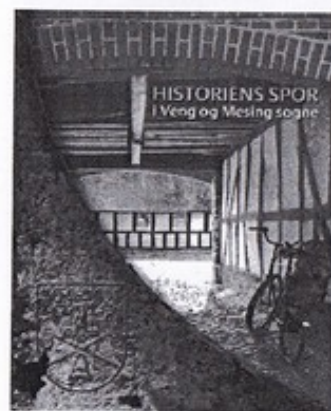
I slutningen af 1992 udkom bogen om **"Hørning i gamle dage"**, der blev trykt i ca. 400 eksemplarer, hvoraf Støtteforeningen købte 229, som hurtigt blev udsolgt. Et længe næret ønske om revision og genoptrykning af bogen ser nu ud til at blive en realitet (se side 59).

I 1995 støttede foreningen køb af nyt EDB-anlæg til Egnarkivet med 14.000 kr. Samme år præsenterede pastor emer. P.C. Nørgaard et manuskript med titlen **"Erindringer og arvegods"** til udgivelse i Støtteforeningens navn mod 10 frieksemplarer til eget brug. 250 eksemplarer blev trykt mod årets slutning og dermed klar til salg for 75 kr/stk. Den store begivenhed var dog **50 året for Danmarks befrielse 4. maj 1945**. Med formanden som idemand og koordinator blev et stort arrangement med mange foreninger som deltagere og et husstandsomdelt festskrift afviklet til alles tilfredshed.

I Egnarkivets jubilæumsår 1997 blev der holdt reception og udgivet et specielt årsskrift til markering af de 25 år.

I 2003 udgav Hørning Egnarkiv pastor P. C. Nørgårds bog **"79 præster i Hørning"** ved en reception i arkivet.

Den foreløbig sidste og største udgivelse, som Støtteforeningen har lagt navn og kræfter til, er bogen **"Historiens spor i Veng og Mesing sogne"**, som i 2008 blev trykt i 600 eksemplarer og nu er udsolgt. Den kan dog købes i elektronisk form – som CD – i arkiverne for 100 kr. Det er netop besluttet at genoptrykke bogen, så 2. oplag udkommer inden jul.

Et udsnit af deltagerne i studiegruppen bag "Historiens spor i Veng og Mesing sogne" ved receptionen på Sophiendal den 10. oktober 2008 i anledning af udgivelsen. Fra venstre Erna Bachmann, Peter Friis Kristiansen, Karen Inger Rasmussen, Aksel Huusmann. I studiegruppen indgik desuden Jørgen Christensen, Gert Bonde Nielsen, Henning Hansen, Vibe Roepstorff, Henning Riis Rasmussen og Harry Simonsen (der desværre døde inden bogen blev udgivet). Foto: Flemming Schreiber Pedersen

Støtteforeningens formand Erik Brandt trak sig helt ud af bestyrelsen i sommeren 1997 og i hans sted indtrådte revisor Mikael Jeppesen, Jexen, som ny formand og fortsatte indtil generalforsamlingen i efteråret 2001. Her afløstes han af Victor Sejersen, Fregerslev, der havde det overordnede ansvar for Støtteforeningen, indtil han ved generalforsamlingen den 13. oktober 2005 afløstes af Erna Bachmann, Hårby, der i skrivende stund stadig er formand. Hun afløser Jørgen Christensen som arkivar i Veng, når denne efter eget ønske fratræder til efteråret 2009, hvorefter Støtteforeningen i oktober 2009 skal vælge ny formand.

P. C. Nørgård og frue til receptionen i forbindelse med udgivelsen af "79 præster i Hørning kommune 1536-2002"

Genforening af bibliotek og Egnsarkiv?

I foråret 1999 omtalte pressen planerne om et nyt bibliotek i forbindelse med rådhuset. Drift af et Lokalarliv er i virkeligheden en biblioteksfunktion, og beliggenheden i forbindelse med biblioteket i Højboskolen var på trods af dårlige adgangsforhold ideel. Man havde et fint samarbejde med biblioteket. Lokalarlivets ledelse sendte derfor et brev

til byrådet med ønske om at følge med biblioteket ved flytningen. - Det er for sent at grave i, hvem der havde sovet i timen, men resultatet blev, at arkivet måtte blive under Højboskolen, da biblioteket flyttede hen på Rådhuspladsen. Til gengæld fik man overdraget bibliotekets tidligere arkivrum i niveau med arkivet, og lokaleforholdene isoleret betragtet er i dag fine, men **beliggenheden er forkert**. Lokalarlivet bør ligge i forbindelse med biblioteket, og alle gode kræfter omkring arkivet inkl. Støtteforeningen og måske især denne, må endnu en gang sættes ind for at få arkivet placeret i de lokaler, der bliver ledige efterhånden, som rådhuset tømmes for andre kommunale funktioner!

Endnu et jubilæum.

Sammen med Støtteforeningen kan foreningens revisor, tidl. bankfuld-

mægtig Aksel Mortensen, Mesing, fejre 25 års jubilæum som generalforsamlingsvalgt revisor. Et stort tillykke og tak for indsatsen.

Kilder:

Foreningsprotokoller for Støtteforeningen og Egnsarkivet.

Samtaler med tidligere formænd og andre.

Mine personlige bemærkninger er skrevet i kursiv.

På Hørning Lokalarliv står en ældre velholdt herrecykel – en rigtig skærslibericykel. Arkivet fik den overdraget, da Alfred Mortensen, Mesings gamle skærsliber gennem en menneskealder, døde. Cyklen og arkivet var med til plantemarked i Mesing i 2007, hvor vi fik snakket med en del interesserede og delt materiale ud om arkivet. (Indsat billede af skærsliber Alfred Mortensen, som mange på Vestegnen stadig husker. Hans valgspog var: "A ka slyw di knyw, så di ka skær hålen a æ myg").

Arkitekt Bent Meyer ved en udstilling i kælderen på Højboskolen i 1978 H40/7

Deltagerne i studieprojektet "HISTORIENS SPOR i Veng og Mesing sogne" afsluttede projektet med en tur i Den Gamle By i Århus

Ekskursion til Blegind Mose

Tekst og fotos af Karl Otto Frost, Hørning

Aftentur med Lokalarkiverne i Hørning og Veng – 14. maj 2009.

Lokalarkiverne i Hørning og Veng fortsatte i år traditionen med en ekskursion til et sted i lokalområdet. Som det blev "spået" i årsskriftet sidste år, var det i år en lokalitet i Hørnings omegn, der var mål for ekskursionen – nemlig Blegind Mose.

Torsdag den 14. maj begyndte som en noget overskyet og kølig forårsdag, men efterhånden som tidspunktet for turens start nærmede sig, klarede vejret op og det endte med at blive det skønneste forårsvejr til en tur i mosen.

Selvom annonceringen af turen ikke gik helt, som vi havde ønsket, havde ca. 45 personer fundet vej til klubhuset på sportspladsen i Blegind.

Her startede turen med, at ejeren af den største del af mosen, Svend Aage Pedersen, fortalte om mosen og om den tørvegravning, der fandt sted her indtil omkring 1950. En stor del af de tørv, der under og lige efter 2. verdenskrig blev brugt som brændsel i lokalområdet, blev gravet og produceret i Blegind Mose.

Egil Jørgensen fra Hårby fortalte herefter lidt om floraen og faunaen i mosen. Herefter forlod vi for en stund klubhuset for at begive os ud på vandring omkring mosen. Som nævnt viste vejret sig fra den allerbedste side, solen skinnede fra en skyfri himmel og i det næsten vindstille vejr hang duften fra den blomstrende rapsmark i luften, mens fuglene sang.

Efter denne dejlige tur samledes vi igen i klubhuset, hvor den medbragte kaffe m.m. blev nydt, mens snakken lystigt gik mellem deltagerne.

Mosegården matr. nr. 12a, Blegind - fra fæstegård til selvejergård

Af Karl Otto Frost, Hørning

En beretning om en gård og dens fæstere og ejere fra slutningen af 1600-tallet til i dag

I årene omkring 1670 blev en del af krongodset, dvs. det jordegods som kongen ejede, og domkapitlernes jordegods, efter svensk mønster, udlagt til ryttergods. I Jylland blev der således dannet 3 rytterdistrikter ved Dronningborg, Skanderborg og Kolding. For hver 8 td. hartkorn blev der dannet et lægd, bestående af én eller flere gårde. Hvert lægd skulle mønstre en fuldt udrustet rytter, enten bonden selv, en karl eller en hvervet soldat, der på lægdets bekostning skulle være i beredskab, når kongen behøvede dem i krigstilfælde. Til gengæld var rytterbonden fritaget for skatter og hoveri. Hen imod midten af 1700-tallet blev ordningen imidlertid ændret, så kronens ladegårde kom til at fungere som kaserner for rytterne. I 1767 blev Skanderborg Ryttergods afhændet ved auktion.

De fleste af gårdene i Blegind var på dette tidspunkt fæstegårde under Det Skanderborgske Rytterdistrikt. Ifølge fæsteprotokollerne er Seier Sørensen denne gårds første fæster under ryttergodset:

Seier Sørensen er født ca. 1630, død 14. februar 1690 i Blegind, gift med

Anne Madsdatter, død efter 1690.

I en mandtalsliste fra 1678 til brug for opkrævning af kop- og kvægskeer står han og konen opført sammen med sønnen Mads. Skatten udgjorde 3 mk. for manden og 3 mk. for konen samt 1 mk. 8 sk. for børn og tjenestefolk. I 1688 findes de igen på en mandtalsliste, denne gang for opkrævning af ekstraskatter. De samme tre personer står da opført sammen med Knud Jespersen og Karen Rasmusdatter med tilsammen tre ildsteder. Dengang som nu var opfindsomheden stor med hensyn til skatteobjekter, idet ildsteder var genstand for beskatning.

I skiftet efter Seier Sørensens død, foretaget under Skanderborg Ryttergods, står der, at han boede og døde i Blegind. Af vurderingsforretningen ved skiftet fremgår det, at ind- og udbo blev vurderet til 64 Sletdaler, hvoraf besætning og redskaber udgjorde ca. 40 Sletdaler, mens resten af boet var værdisat til ca. 25 Sletdaler, heraf sengesteder med tilbehør 15 Sletdaler. Af skiftet fremgår endvidere, at den ældste søn Mads overtog fæstet af gården.

Mads Seiersen, født 1660 i Blegind, død efter 1720 i Blegind. I 1696 fik han sammen med Knud Iversen i Blegind fæste på 1/3-part af en ødegård, som Søren Jørgensen sidst havde boet på. Gården var af 1 td. Hartkorn, og de måtte begge bruge det fæstede under deres påboende gårde, men de måtte ikke sætte bygninger på stedet igen.

Mads og Knud er svogre, idet Knud er gift med Mads' søster Sidsel. Hans søn, Seier Madsen, født 1692 i Blegind, død samme sted i 1755, gift efter 1717 med Karen Simonsdatter. Død i Blegind den 23. august 1754.

Seier Madsen fik tinglæst sit fæste den 13. november 1720. Af fæstebrevet fremgår, at det er en halvgård, som hans fader Mads Seiersen afstod, da han ikke kunne klare den længere. Gårdens hartkorn var 2 tdr. 4 skpr. 2 fdk. 2 alb., og indfæstningen var på 6 rdl. Bygningerne bestod af 21 fag i rimelig god stand, og besætningen var på tre heste, to køer, en ungnød, fire får m.v. Seier Madsen var indblandet i flere sager med naboerne; af tingbogen ses, at allerede den 17.7.1719 var der en sag, hvor han blev stævnet af en tjenestekarl, Peder Jensen der tjente hos Jens Olufsen i Blegind, Seier beskyldes for at have skudt Jens Olufsens hund for at koge suppe på den til hans trolovelse. Seier mente, sagen talte for sig selv – Peder Jensen måtte have "tabt alt, hvad et ærligt menneske vel anstår".

Mosegården 1930-40

Stuehuset fra nord, gårdspladsen 1975-80

I oktober 1722 indgik han et forlig med Peder Sadelmager i Blegind om deling af jord, eng og ejendom imellem sig i henhold til en afsagt dom ved Skanderborg Birketing i januar 1722.

I oktober 1742 henvendte Seier Madsen sig til Amtmanden i Skanderborg med en klage over naboen, Jens Pedersen. Seier Madsen betegnes da som en fattig rytterbonde, der efter at have beskyldt Jens Pedersen for at tage af hans gødning, der i regnvejr var løbet ned i en dam tilhørende Seier, af Jens Pedersen blev beskyldt for at være en drukkenbolt. Bymændene i Blegind bevidnede dog, at hverken Seier eller hans kone led af drukkenskab.

Amtmanden svarede tilbage, at de skulle holde fred, og at Jens Pedersen skulle holde sig til sit eget. Efter at lægdsmanden med to vidner havde synet dammen, tilbød Jens Pedersen at betale erstatning. Der opstod så uenighed om, hvor meget der skulle betales. Seier forlangte 4 Slettedaler. Lægdsmanden skulle senere med fire mænd skønne, hvor meget der var fjernet, og hvor stor erstatningen skulle være.

I ægteskabet var der fire børn: to sønner og to døtre. Den ene søn døde som 8-årig. Om den anden, Mads, er der en noget mere udførlig beskrivelse af hans sidste levetid. Præsten i Blegind Præstegård, L. Worsøe, skrev i maj måned 1761 til Amtmanden i Skanderborg om landsoldaten Mads Seyersen, som i lægdet tjente rytterbonden, Niels Rasmussen i Blegind, men under sin sygdom blev borte natten mellem 3. og 4. maj. Hans døde legeme var nu fundet på bredden af Blegind Sø (Stilling/Solbjerg Sø), hvor det muligvis var drevet i land. Præsten henvendte sig til Amtmanden, med anmodning om dennes ordre til syn, og senere resolution om begravelse. Han nævner i sit brev at afdøde i nogle år, ikke har været ved sin fulde fornuft, han har haft "sprinkelsygen" (plettyfus, en sygdom, der i 1700-tallet var ret udbredt), og nu i år været sengeliggende i fem uger, stedse klagende over, at det værste onde var i hovedet, har ellers levet stille og ustraffelig. Præsten gjorde endvidere opmærksom på, at der i kirken havde været forbøn for ham. Dateret 22. maj 1761.

Samme dag påtegnede Amtmanden brevet med, at den døde skal synes af to uvildige mænd, samt undersøges om der kan være en årsag.

Den 23. maj var liget synet af Søren Sørensen Læth, Olle Nielsen og Albret Madsen, der konstaterede at der ikke fandtes sår eller ringeste mærke på legemet. Han havde heller ikke haft det ringeste udestående med nogen.

I kirkebogen fol. 236, 1761 står der: "Den 23 May blev efter Amtmandens Resolution Mads Seyerssen begravet uden Ceremonie i Kirkegaarden, han fandtes i Land Bredden ved Søn druknet efter at han d. 3die om Natten forhen blev borte og rømmede fra sin Soot og Sygeseng hos Niels Rasmussen i Blegind hvor han tiente som Landsoldat, 28 Aar".

Ovenstående forklarer, hvorfor fæstet af gården gik videre til Thomas Nielsen som efterfølgende beskrevet og ikke til den ældste søn Mads.

At der var tale om en fattig rytterbonde understøttes af de skifteopgørelser, der blev lavet ved begge ægtefællers død i 1754 og 1755. Der var da tale om en negativ formue på henholdsvis 18 rigsdaler ved hendes død og 39 rigsdaler ved hans død. (Se under den næste fæster.)

Thomas Nielsen, født 1722 i Østerby, Tranbjerg sogn, død 19. august 1773 i Blegind, gift med Birgitte Seiersdatter, født 1726 i Blegind, død 3. februar 1802 samme sted (datter af Seier Madsen).

Thomas Nielsen fik tinglæst fæste på gården den 16. december 1755; han kom fra Hørslev Bole og overtog svigerfaderens fradøde gård af hartkorn 2 tdr. 4 skpr. 2 alb. og en ødegård af 4 skpr. 3 fdk. 2 alb. Det blev bestemt, at der efter omstændighederne ikke skulle betales indfæstning, men Thomas Nielsen skulle betale den forrige fæsters gæld og ægte datteren på stedet. Bygningerne omfattede nu 33 fag, og besætningen var på samme størrelse som tidligere.

Thomas Nielsen havde i efteråret 1762 solgt en sort stud til birkedommer Gieding i Århus. Præsten i Blegind L. Worsøe udstedte et "sundhedsbevis" hvori han attesterede, at der ikke i hele byens hornfæ fandtes nogen slags kvægsygdom. Når et sådant bevis var nødvendigt, skyldes det, at landet i 1700-tallet var hærget af mange epidemier af kvægst.

Ved Skanderborg Ryttergods nedlæggelse i 1767 fik Thomas Nielsen skøde på gården, udstedt af Hans Majestæt Kongen den 23. februar 1768, hvilket vil sige, at han købte gården direkte ved den auktion, der blev holdt over Ryttergodsets gårde.

Efter Thomas Niensens død i 1773 giftede enken Birgitte Seiersdatter sig med Niels Hasselager, der herefter fik skødet på gården.

Seier Thomassen (søn af Thomas Nielsen), født 7. juli 1765 i Blegind død samme sted 26. maj 1828 gift med Karen Rasmusdatter født 1767 død 6. april 1835 i Blegind, fik i 1792 skrevet og i 1794 tinglæst skøde på ejendommen.

Peder Seiersen (søn af Seier Thomassen), født 13. februar 1795 i Blegind, død samme sted 10. maj 1841, gift med Johanne Hansdatter Basse, født 9. jul 1796 i Blegind død samme sted 2. januar 1835, fik skøde på ejendommen 11. marts 1824.

Peder Seiersen giftede sig, efter konens død, med Mariane Hansdatter, en halvsøster til den afdøde. Mariane var født 8. april 1812 i Blegind og døde 5. december 1893 samme sted.

Efter Peder Seiersens død i 1841 giftede Mariane Hansdatter sig samme år med **Christopher Olesen**, født 27. april 1818 i Blegind, død samme sted 23. januar 1897. (Hans mor var datter af ovennævnte Seier Thomassen). Han fik skøde på ejendommen den 26. november 1846.

Christen Pedersen, født 10. december 1838 i Blegind, søn af Peder Seiersen og Mariane Hansdatter, fik skøde på ejendommen 5. oktober 1865 for 3.200 Rd. Hans mor og stedfar, Christopher Olsen, boede på aftægt hos Christen til deres død.

Christen solgte gården den 18. december 1903 til
Hans Peter Hansen for 24.000 kr.

Hans Peter Hansens enke solgte 20. december 1910 gården til
K. J. Basse for 27.000 kr.

Kresten Jensen Basse solgte 1. april 1918 gården til
Rasmus Borgbjerg for 48.500 kr.

Rasmus Borgbjerg solgte 24. september 1945 gården til
Anders Borgbjerg for 61.555,50 kr.

Nuværende ejer, i 2009, er **Stig K. Olsen**.

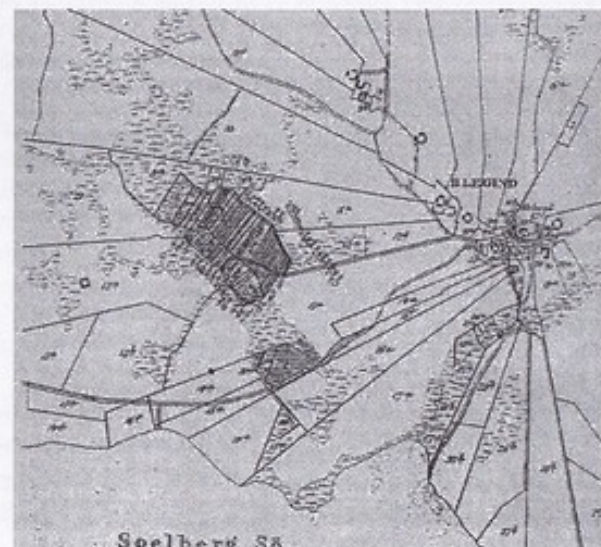
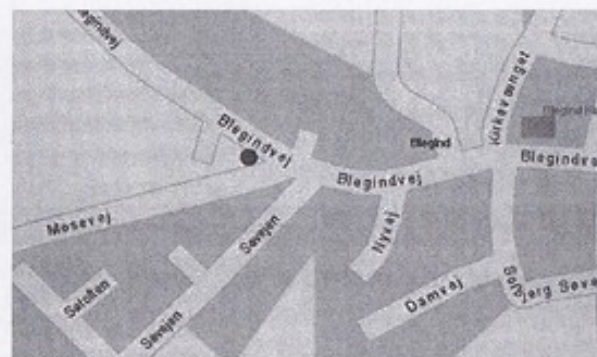
I realregisteret er der under den 27. juni 1877 indskrevet at, ”12a skal bestandig anses som Hovedparcel og vedligeholdes med Bygninger og beboes.”

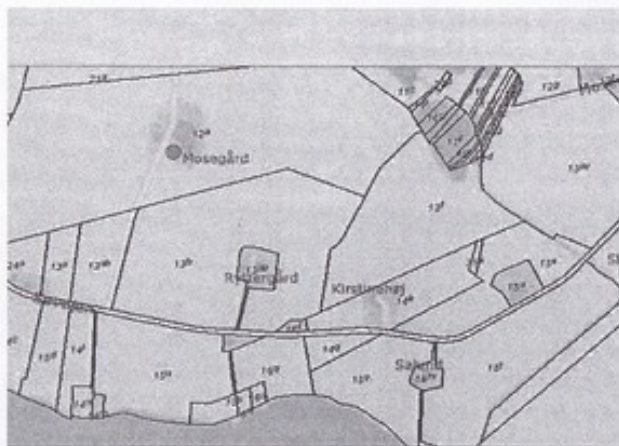
Blegind By ca. 1788

Sjernen angiver hvor gården lå før udskiftningen i 1788.

Blegind By 2008. Prikken angiver den gamle skole

Matrikelkort ca. 1788

Matrikelkort 2008, gårdens nuværende beliggenhed.

Ifølge en artikel af Chr. Heilkovs i Historisk Samfund for Aarhus Stift, årbog 1927 påbegyndtes udskiftningen af gårdene i Blegind i 1788. Sognet bestod i 1808 af 16 gårde foruden præstegården samt 22 huse. Folketallet i sognet var ved folketællingen i 1801 på 210 personer, en tilgang på ikke mindre end 57 personer i forhold til tællingen i 1787.

Gården er ifølge en brandtaksationsprotokol nybygget på Blegind Mark og takseret den 28. november 1825.

I en forsikringsprotokol fra omkring år 1800 er gården anført lige ved siden af "Sognets Skolebygning", så på dette tidspunkt har gården liget i byen, og den bestod da af:

"a) Stuehuset i Synder	250 Rd,
b) det østre Huus	100 Rd,
c) det nordre Huus	158 Rd,
d) et Gadehuus	100 Rd.
Forsikringssum i alt	608 Rd"

Der er så tilføjet i protokollen, at gården blev omtakseret i juli kvartal 1811. Her blev forsikringssummen hævet til i alt 2400 rdl. Der er ikke bygget nye bygninger, så der er formentlig tale om en generel prisjustering, bl.a. på grund af landets dårlige økonomiske situation som følge af Englandskrigene i begyndelsen af århundredet.

Begge disse vurderinger er sket i Seier Thomasens ejertid.

Som ovenfor nævnt, takseres den nybyggede gård i 1828 med Peder Seiersen som ejer.

Af denne taksation ses bl.a., at gården bestod af 1 længe i syd, stuehuset, bestående af 12 fag og 9½ alen bred, der var anvendt ege og fyrtømmer, væggene var murede og klinede. Huset var indrettet med 2 stuer, kammer, køkken og bryggers samt loft. Byggeprisen for stuehuset var 618 rbd. 72 sk. Et ladehus mod nord på 11 fag og 9 alen bred af samme materialer blev bygget for 309 rbd 36 sk. Et staldhus mod vest af samme størrelse kostede det samme, mens et fære- og vognhus mod øst på 10 fag og 9 alen bred blev bygget for 154 rd. 66 sk.

Den samlede taksation lyder således:

a) Stuehuset i Sønder	600 Rd,
b) det nordre Huus	300 Rd,
c) det vestre Huus	300 Rd,
d) det østre Huus	150 Rd
Forsikringssum i alt	1350 Rd

Foruden Amtets vurderingsmand deltog sognefoged Morten Laursen af Blegind og Niels Espensen af Høring i taksationsforretningen. Bygge og vurderingssummer har tilsyneladende fundet tilbage i et "normalt" leje efter statsbankerotten i 1813.

Efter Peder Seiersens død giftede enken sig som nævnt med Christopher Olesen, som blev ejer af gården, der blev omtakseret til i alt 2800 rd., der anføres lidt andre mål på bygningerne, så måske er der også sket en tilbygning.

Senere omtakseres ejendommen igen med Christopher Olesen som ejer, formentlig omkring 1858, hvor der bygges en ny østre længe i mursten og med stråtag, summerne fordelte sig således:

a) 840 Rd	b) 980 Rd	c) 520 Rd	d) 1120 Rd	I alt 3460 Rd.
-----------	-----------	-----------	------------	----------------

I en BBR oversigt fra 1984 står anført en bygning på 147 m2 opført i 1858. Bygningen er opført i mursten og med stråtag. Denne bygning blev bygget af Christopher Olesen, der herefter har fået omtakseret ejendommen.

Stuehuset fra syd 1975-80

Stuehus og østre længe; det er denne østre længe, der er bygget i 1858

Stuehus og vestre længe

Det fremgår af en aftægtskontrakt mellem Seier Thomasen og sønnen Peder Seiersen fra 1824, at der skal indrettes et fem fags aftægtshus til forældrenes ophold. Da der ikke i brandtaksationerne findes noget fem fags hus på Blegind Mark, tyder det på, at Seier Thomasen og hans kone Karen Rasmusdatter er blevet boende i gadehuset i Blegind By, efter at gården i 1828 er udflyttet.

Årsskriftets forsidebillede viser Mosegården, som den så ud før branden i 1983.

Kilde: Realregister for Blegind Sogn 1823 – 1855, fol. 53 og 1860 – 1956, fol. 80. Skifte- og fæsteprotokoller for Skanderborg Ryttergods. Kirkebøger og folketællinger for Blegind Sogn.

En skattekasse af viden om gamle dage

Af Erna Bachmann

At bladere i Historisk Samfunds årbøger er som at dykke ned i en skattekasse. Der gemmer sig de utroligste beretninger og fortællinger, nogle er myter fortalt fra slægtled til slægtled, andre er kendsgerninger, der kan dokumenteres. Men for alle historisk interesserede venter der en oplevelse, når man sidder med de mange årgange på skrivebordet. Der er siden 1907 fortalt mange historier fra Østjylland, nogle bedre dokumenterede end andre. Der er interview med folk, der kan huske langt tilbage i 1800-tallet, de fortæller historien, som de oplevede den. Også fra Hørning og Veng Lokalkarkivers virkeområde er der historier at hente. En gennemgående figur i forfatterne til artiklerne er landsretssagfører Chr. Holtet, Skanderborg, der i sin fritid ivrigt har dyrket sin interesse for fortiden. Han har studeret gamle gulnede pergamenter og manuskripter, set på gamle topografiske kort med gamle stedsbetegnelser, deltaget i arkæologiske udgravninger og fund, og ikke mindst har han formået at give sine iagttagelser videre til efterslægten, så vi uden at skulle oversætte krøllede gotiske håndskrifter, på en let tilgængelig måde kan blive klogere på fortiden. Nedenstående blev bragt i Historisk Samfunds årsskrift 1940 for Østjylland. (Red.: Kirkebogens ordlyd er gengivet i *kursiv*, øvrig tekst er Chr. Holtets bemærkninger).

Fra en gammel Kirkebog fra Adslev

År 1646 blev det påbudt, at præsterne skulde føre kirkebøger, og de blev truet med embedets fortabelse, når "Præsten derudi forsømmelig findes".

Truslerne er dog ikke alle vegne taget alt for højtideligt, for det er ret få kirkebøger, der er fra tiden før ca. 1700, selv når det tages i betragtning, at ildebrand, sløseri med opbevaring og lignende bærer skyld for mange kirkebøgers ødelæggelse. Man har for øvrigt i enkelte tilfælde ligefrem efterretninger fra det 18. århundrede om, at der i sogne ikke var ført kirkebøger tidligere.

Nu om stunder består kirkebøgerne af rubrikker og skemaer, der nøje skal udfyldes, og nu står der, hvad der skal være oplyst, men heller ikke mere. (Red.: Manuskriptet er fra 1940, nu er vi i den digitale tidsalder med elektroniske kirkebøger). Helt anderledes er det med de gamle kirkebøger,

der ganske vist ofte lader en i stikken, når det gælder en persons nøjagtige navn, fødsel eller dødsdag o.a. men til gengæld ofte indeholder bemærkninger, der kaster lys over livs- og erhvervsforhold eller ligefrem giver en karakteristik af personer og af og til og ikke mindst den personlighed, der har ført kirkebogen. Sagen var, at Forordningen af 1646 ikke gav regler for, hvorledes kirkebøgerne skulde føres, men overlod dette til præstens samvittighed og godtykke.

Nogle bøger er derfor ført sjuksket og knapt, og man mærker, at præsten næsten med uvilje har gjort dette arbejde, som han nærmest har anset for unødvendigt. Andre bøger - og dette er de fleste - er ført sirligt og nøjagtigt, og man mærker, at det har været præsten en glæde at efterlade en senere tid både et smukt stykke arbejde og også at gøre nærmere rede for, hvad der ligger bag de tørre fakta.

Adskillige gamle folkemundheld og almueord er blevne bevarede gennem kirkebøgerne, og adskillige, ellers glemte tildragelser, kan findes deri. Fra en hurtig gennemgang, i anden anledning, af Adslev Sogns Kirkebog (Hjelmslev Herred) for årene 1690-1780 skal her meddeles nogle opnoterede småting.

Kniplerske

Den udprægede hjemmeindustri kniplingen anses almindelig for kun at have været udøvet som egentligt erhverv i Sønderjylland. At der også har boet en kniplerske i Adslev ses af følgende indførsel:

1760 Dom. 5te post Pascha begravet Knippel Karens Datter af Adtzelew, som længe havde været sengeliggende. P. æt. 18.

Kvaksalveri

Om en mærkelig kur bærer følgende tilførsel vidne: *1760, den 5te Julii blev Søren Jørgensen Møller af Jexen, som formedelst vedholdende svaghed betiente sig af Myrebad den 1. Julii og nogle få timer derefter døde, begravet æt. 40 år, 7 måneder, 1 uge og 1 dag. S. J. synes at have taget bad i en myretue, eller måske har man indpakket ham i et myretueindhold. At kuren har været for kraftig, ses klart deraf, at han "nogle få timer derefter døde".*

Hvad for en vedholdende svaghed han har lidt af, kan ikke ses, men man ligesom mærker bag ordene, at det må have været noget meget slemt, før han har underkastet sig denne uhyggelige kur. Man kan gætte på, at det er en eller anden hudsygdom (bylder, skab, lupus eller lignende), siden

der til ligtext er valgt et citat fra Jobs Bog (17. cap. 1).

Om andet Kvaksalveri, også med døden som afslutning, taler følgende indførsel: *1709, 3die påskedag, blev en fattig fremmed pige, som døde under cuur hos Jens Nielsen i Jexen, begravet.*

Også i Adslev troede man, at pludselig opstået sindssygdhed kunne skyldes, at en ond ånd tog bolig i patienten: *1706, d. 23. Martij, blev den besættede Anne Lars Datters barn begravet.*

Et bryllup, der ikke blev til noget

En hel lille roman ligger bag følgende tilførsel: *1724 - Trolovede - Rasmus Poulsen af Hørning og Maren Rasmusdatter af Adslef, d. 22. Martij.* Dette er der jo intet mærkeligt i, men nedenfor er tilføjet:

De hoffde icke brøllup thi hand blev ført i arest om løwerdagen som brøllup skulde have ståd om Søndagen, aarsagen var denne, han var anklaged at have været aarsag i hans Svigerfader Rasmus Jensens Død.

Helt godt må det ikke have set ud for Rasmus Poulsen, særlig da kirkebogen viser, at det forholder sig rigtigt med dødsfaldet, idet svigerfaderen Rasmus Jensen bliver jordet 3. søndag efter Trinitatis 1724, 65 År gammel. Bevaret er Skanderborg Rytterdistrikts Justitsprotokol, og af en mængde deri optegnede vidneforklaringer og en dom ses det, at det hele vel var en meget ubehagelig historie for Rasmus Poulsen, men at han dog slap bedre fra den uhyggelige anklage, end man ville have ventet, ligesom det ses, at fæstemøen Maren Rasmusdatter ikke er uden skyld.

Skønt trolovet og skønt bryllup var berammet, lod skøn Maren sig nemlig kurtisere - og vist endda ret kraftigt - af en anden ungar. Dette blev den vordende ægtemand - og vel ikke med urette - fortrydelig over, og han indfandt sig i svigerfaderens hjem og gav sin fortrydelse højrosted tilkende. Faderen holdt med datteren, og det hele udartede til et kraftigt klammeri, der sluttede med, at svigerfaderen meget ublidt blev væltet omkuld i et dejtrug. Tre dage efter døde han, og hans broder Anders Jensen i Tåstrup anklagede derefter svigersønnen Rasmus Poulsen for at være årsag i Rasmus Jensens død.

Efter retsbøgenes vidtløftige vidneforklaringer at dømme synes dette dog ikke at have været tilfældet, men Rasmus Jensen blev dog alligevel idømt en bøde på 18 Rdl. til arvingerne og 8 Rdl. i sagsomkostninger. (Arvingerne var enken Kirsten Pedersdatter og børnene Anne

Rasmusdatter gift med Claus Jensen i Skanderborg, Peder Rasmussen værende i Norge, og endelig den omstridte Maren Rasmusdatter).

At det påtænkte bryllup aldrig blev til noget er ganske rimeligt, og Maren giftede sig senere - 1727, 18. Søndag efter Trinitatis - med en mand fra en noget fjernere egn.

Ulykkelige hændelser nævnes oftere i kirkebogen

1715 d. 18. Januarii drucknede degenen til disse Sogne Hieronymus Olesen i Skanderborg Sø, da hand på Vei vilde have gået derover.

1740 Dom 9. post Trinit (9. søndag efter Trinitatis) dødde Michel Sorensens Datter Maren, som drucknede i deris Mødningsflou.

Dette gamle ord kendes ikke mere på egnen, men H. F. Feilberg (Ordbog over det jydsk Almuesmål) har fra Hjelmlev og Ning Herreder Mødding- flo eller flow -----: Møddingspøl, Møddingssted).

Et kongebrev, der aldrig dukkede op

Til sidst en lille humørfyldt tilførsel, der skyldes den gamle Præst Christoffer Davidsen Wolther (1689-1705). *1705 Hellig tre Kongersdag var Jørgen Nielsens Brylop med sin trolovede Mætte Jensdatter, som gik på tompentå etc. Berobte sig på Kongelig tilladelse. Men ingen Kongebref fore viist. Effter løffte skall kome effter.*

Men så giver Hr. Christoffer sig pludselig til at fortsætte på rim:
*Naar Nyet tændis, och Nyet gaar ud
Som int er sket endnu.*

Straks er man ikke rigtig med, men når man - stadig efter Feilbergs Ordbog - erfarer, at tomp er benævnelse for "en ko, der snart skal kæve", så forstår man bedre både den besynderlige betegnelse for Maren Jensdatters gangart og grunden til, at Hr. Christoffer vier parret uden videre formaliteter, skønt de ikke foreviser - men kun påberåber sig - en kongelig tilladelse.

Man kommer til at holde af den gamle, gode præst, og man kan ligefrem se det lune smil i hans kloge, venlige øjne, da han konstaterer nærmest med tilfredshed, at hans menneskekundskab ikke har slået fejl, og at det er gået, som han nok tænkte sig, at de to forløbne mennesker

intet kongebrev er kommet med eller vil komme med, selvom nyet tændes og går ud nok så tit.

Efter Kirkebogen døde Hr. Christoffer den 9. September 1705.

"Blev hand begravet d. 18. September. Ofver hannem prædickede hans Velærværdighed Prousten Magister Nicol Seidelin (Skanderborg)".

Efterskrift

Her slutter Chr. Holtet sine betragtninger over kirkebogen, men P. Christian Nørgård, tidligere præst i Hørning, skriver i sin bog "79 præster i Hørning Kommune 1536-2002" på side 25 blandt andet om Christoffer D. Walther: *Dette var Christoffer Davidsen Walthers første og eneste embede, han blev ordineret den 30. august 1689 af biskop Grave. Han var gift med Karen Rasmusdatter Maarslet (måske enke efter præsten, der døde her i 1674), og sammen skænkede de i 1691 det meget smukke altersæt, kalken og disken, i gedigent sølv, som stadig bruges ved nadver i kirken.*²

Kongebreve

Af Erna Bachmann

I ovenstående artikel om den skattekasse, som de gamle kirkebøger kan være, omtales et kongebrev, og det inspirerede os til at undersøge, om der i arkivets mange mapper skulle være et kongebrev. Det var der. Endda flere, de fleste i kopi, men et enkelt i original var fra 1748, endda forsynet med det kongelige segl. Originale kongebreve er sjældne, idet de skulle afleveres til præsten, der skulle foretage vielsen, og derefter ved oprydning blev kasseret. Det er altså en sjældenhed, som arkivet er i besiddelse af.

Et kongebrev er en dispensation, som tillader et par at blive viet, selvom betingelserne for ægteskab ikke er opfyldt. Der var tidligere en stribe betingelser, der skulle være opfyldt, for at man kunne gifte sig. Brudgommen skulle f.eks. være 25 år eller derover og bruden ikke under 18 år. Desuden var det vigtigt, at der "var lyst for dem" i kirken tre søndage, før brylluppet skulle finde sted. Opfyldte man ikke de betin-

² P. Chr. Nørgårds bog "79 præster i Hørning Kommune" kan stadig købes på Hørning Lokalarbiv

gelser, skulle der foreligge et kongebrev før præsten måtte foretage vielsen. Og det var altså det, som præsten i Adslev i det omtalte tilfælde så stort på.³

Teksten i arkivets eksemplar af kongebrevet er håndskrevet og lyder i oversættelse således:

(Side 1) Vi Frederik den Femte, de Venders og Gothers Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorsti Giøre alle Vitterligt, at Vi allernaadgst have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at Søren Nielsen Hiernøe Borger og Skipper i Vor Kiøbstad Horsens og Anna Bodeline Michels Daatter Gylings, maa, uden foregaaende Trolovelse og Lysning af Prædikkestolen, hiemme i Huuset sammenvies, naar den paabudne Accise, efter Consumptions Forordningen⁴, er bleven betalt, og ellers intet befindes deres Ægteskab lovligen at kunde forhindre, Desligeste at Kirken og dens Betiente samt Skoelen, Fattige og andre Vedkommende, derover intet afgaar, Dog skal Brudevielsen skee af én ved en ordentlig Meenighed beskikket Sognepræst som for sin Forretnings Rigtighed kand være Ansvarlig.-

(Side 2) Givet på Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentz Stad Kiøbenhavn, d. 27de Januari Aa 1748.

Under Vort Signet - Efter hans Kongelige Majts Allernaadigste Ordre og Befaling. Holstein - Kongebrevet kostede 4 rigsdaler

³ Efter Danske Lov af 1683 skulle manden være mindst 20 år og kvinden 16. men aldersgrænserne og betingelserne er blevet ændret mange gange gennem tiden. I 1748 (det aktuelle kongebrev) var betingelserne, at der skulle kongebrev til

- a. vielse uden forudgående trolovelse
- b. vielse i en anden kirke end det sogn, hvor bruden hørte til
- c. vielse i hjemmet i stedet for kirken
- d. hvis en af parterne var separeret/skilt
- e. hvis ægtefællerne var for nært beslægtede
- f. hvis bruden var under 18 og brudgommen under 25 år
- g. hvis man ville gifte sig med afdød ægtefælles familiemedlem
- h. sindssyge eller åndssvage i højere grad
- i. ægteskab mellem personer, hvor den ene har været gift med den andens slægtning i ret op- eller nedstigende linje

I dag udstedes kongebrevet af kommunen efter gældende lov, som er ægteskabsloven

⁴ Accise og Consumptionsforordningen: I det her tilfælde bryllups- og stempelafgift til kongen. I andre tilfælde forbrugsafgifter, som producenter af "Kød, Malt, formalet Korn, Vin og Sko m.v. pålægges samt en Afgift af Kvæg, der grassed".

Hørnings Posthistorie

Af Knud Greve Olesen, Hørning

Materialet til denne historie er indsamlet af Per Kudahl over en lang periode hovedsagelig fra 1983-87. Per har venligst udlånt dette materiale til videre bearbejdning. Materialet er indsamlet gennem Postmuseet, lokale samtaler, Lokalhistorisk Arkiv, Det danske Post- og Telegrafvæsen bind IV fra 1933, og et andet stort værk fra 1924, samt egne dokumenter. Der skal gøres opmærksom på at kursiv tekst er original tekst fra dokumenter.

Postvæsenets tidlige historie

Det starter med den initiativrige kong Christian IV, der var fader til det danske postvæsen. Chr. IV udsendte "Forordning om Post-Budde" af 24. december 1624, som skulle gælde allerede fra 1. januar 1625. Kongens inspiration til at oprette et dansk postvæsen måtte være kommet sydfra, idet man allerede i middelalderen havde succes med postvæsener i bl.a. Italien, Tyskland m.fl.

Kong Christian IV havde sikkert gjort sig forhåbninger om, at det danske postvæsen kunne blive en givtig forretning, idet han gjorde postvæsenet til et kongeligt monopol og ejendom.

I 1625 blev postruterne besørget én gang ugentlig. Der var "agende post" på hovedruten "København-Kolding-Hamburg". Fra Kolding skulle udgå "gående post" på følgende ruter: "Kolding-Ribe", "Kolding-Randers" og "Kolding-Ålborg via Viborg.

I forordningen af 1624, stk. 12-19, angives de forskellige hovedruter, og i stk. 21 fastsættes "Budde-Løn oc "Breffue-Pendinge". Der var to hovedruter i Jylland. Den ene gik fra Kolding over Nørre Snede og Viborg til Aalborg. Den anden udgik fra Haderslev over Ribe og Varde til Ringkøbing. I hver købstad var der udnævnt en tilforordnet, der skulle tage sig af den indgående post. Honoraret var 1/3 af bærepengene og så var han "fri for al borgerlig tyng". Brevbudene derimod skulle byerne selv aflønne.

Beregningen af brevtaksterne var i øvrigt en særlig affære. For eksempel blev der skelnet mellem "et enckelt Breef, som er et halfft Aarck" og "et dubbelt Breef, som er et heelt Aarck". Taksten for et enkelt brev beløb sig fra tre til 16 skilling pr. rute, varierende efter rutens længde. Skulle brevet passere flere ruter for at nå sit bestemmelsessted,

kunne det godt blive kostbart.

Forordningen foreskrev ligeledes, at postmestrene skulle indføre brevene i autoriserede protokoller med nummer, navn og takst. Under befordringen skulle brevene ledsages af et følgedokument (karte), der svarede til afgangskontorets protokol. Dette dokument skulle oplås uden for "posthuset", så borgerne kunne se, om der lå breve til afhentning. Postvæsenet blev i starten drevet privat under statens - dvs. Kongens - kontrol, men i 1711 overgik Generalpostamtet, ja sådan hed det dengang, helt til statsdrift. Navnet blev i 1809 ændret til Generalpostdirektionen.

Foruden de gående og de ridende bude, der ikke kunne medtage meget andet end breve, oprettedes i 1711 de såkaldte "Agende Poster". Disse kørte i åbne vogne og måtte medtage passagerer og pakker. Men der måtte ikke være breve i pakkerne. Postforordningerne af 1624 og 1694 undergik naturligvis visse forandringer i tidens løb, men det var først et stykke ind i det 19. århundrede, der virkelig kom gang i udviklingen.

Landpostvæsenet

Inden gennemførelsen af omdeling og indsamling af breve i landdistrikter var der efterhånden adskillige steder ved privat foranstaltning indført omdeling ved private bude, sognebude eller rejsebude. Disse bude, der var gående, dannede hovedforbindelsesleddet mellem landboerne og Postvæsenet. Budene besørgede tillige indkøb af varer. I december 1848 stillede generalpostdirektør Danneskjold-Samsø samtlige amtsråd og sogneråd følgende forslag til regulering af Landpostvæsenet:

Oprettelse af brevsamlingssteder ved postlandevejene mellem de poststationer, hvor vejlængden var 4 mil eller derover, samt faste landpostruter i de distrikter, der lå afsides for postruterne. Det var således hensigten, at disse landpostruter skulle udgå fra et postkontor, eller når det ikke kunne lade sig gøre, et brevsamlingssted. Modtagelsen af forslaget var positiv med hensyn til oprettelse af brevsamlingssteder, men ikke overfor ideen med landpostbude. Da man fra Postvæsenets side anså det for uheldigt at påtvinge landboerne ordningen, oprettede man alene brevsamlingssteder. Det første blev oprettet i 1852.

I 1860 forsøgt man endnu en gang at udvide postbefordringen på landet med landpostbudgange, og denne gang blev det bestemt at indføre landpostruter efter principperne i forslaget af 1848 i de egne, hvor forholdene var gunstige og hvor befolkningen gav tilslutning hertil. Det førte til oprettelsen af de første landpostbudgange i Postvæsenets regi i 1860.

Brevsamlingssted 1893

Tre gående landpostbude, et yderst til venstre, to yderst til højre. I midten et kørende landpostbud

Brevsamlingsstedet i Hårby var ved den gamle skole, hvor læreren fungerede som brevsamler. Billedet er udateret, men fra omkring 1910

Disse budgange skulle udgå fra postkontorerne eller brevsaamlingsstederne og følge en bestemt rute for sluttelig at vende tilbage til udgangspunktet. I hver landsby som landpostbudene passerede, blev der hos købmanden, på kroen, i skolen eller lignende steder indrettet udvekslingssteder, hvor budene afleverede post til beboerne i nærmeste omegn og modtog den indleverede post fra området. Den direkte omdeling begyndte først i 1871 og var fuldt gennemført 1. juli 1907.

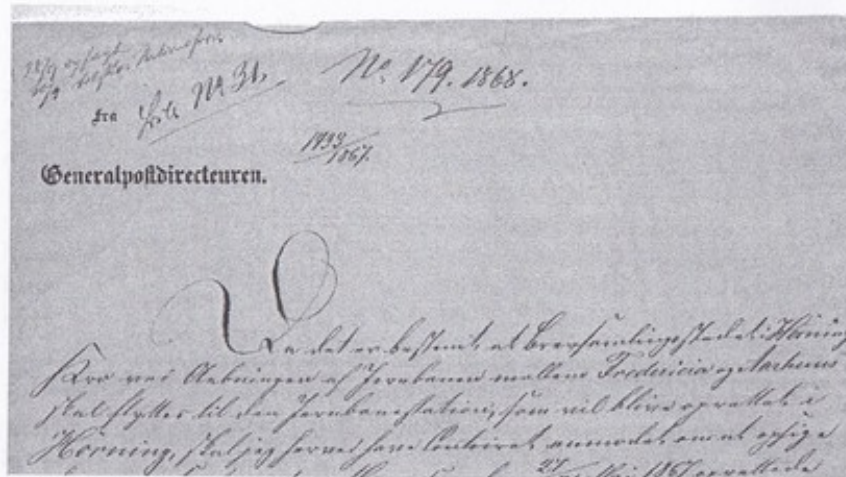
I det samme tiår - fra 1860-70 - blev der oprettet 36 landpostruter med 825 udvekslingssteder. Herefter fortsatte udviklingen af landpostruter med udvekslingssteder jævnt fra 1871 efter en bestemt 5-års plan, og i 1876 var der 619 landpostruter med 5054 udvekslingssteder.

Brevsamlings i Hørning 1852-1891

Det første brevsaamlingssted i Hørning blev oprettet den 1. april 1852, og ejeren af Hørning Kro, Albert Richter, blev ansat som brevsaamlers til en årlig godtgørelse af 20 Rigsdaler. For denne godtgørelse skulle brevsaamlers varetage arbejdet efter Generaldirektoratets vejledning. I alt fem gæstgivere på Hørning Kro nåede at fungere som brevsaamlers inden brevsaamlingsstedet blev flyttet til Hørning Station i oktober 1868.

Generalpostdirecteuren sendte i den anledning følgende skrivelse den 25. september 1868 vedrørende opsigelsen af H. H. Meyer, som på det tidspunkt forpagtede kroen.

Da det er bestemt, at Brevsaamlingsstedet i HØRNING Kro ved Aabningen af Jernbanen mellem Fredericia og Aarhus skal flyttes til den Jernbanestation, som vil blive oprettet i Hørning, skal jeg have Contoiret anmodet om at opsiges den med Kroforpagter Meyr under 27/31 Mai 1867 oprettede Brevsaamlingscontract, saaledes, at Hr. Meyr fratræder Brevsaamlersbestillingen fra det nævnte Tidspunkt, som antages at blive i Begyndelsen af October Maaned d.A, men erholder den fulde Godtgørelse af næste Maaned udbetalt. Det i Brevsaamlersens Værges beroende Exemplar af den ovennævnte Contract vil være at indsende hertil, naar han er fraaadt Bestillingen, og Contoiret vil da ligeledes have at indsende de til Brevsaamlingsstedet hørende Requisiter til Postvæsenets 1. Sekretariat og Bogholdercontoir.

Fremdeles bemyndiges Contoiret til at søge afsluttet Contract, hvortil tre Blanketter følger vedlagt tillige med en "Vejledning for Brevsammlere", med den Mand, som bliver ansat som Stationsforvalter i Hørning, om Varetagelsen af Brevsamlerforretningerne dersteds fra Aabningen af Jernbanen mellem Fredericia og Aarhus mod en aarlig Godtgørelse af 40 Rdl. De udfyldte og underskrevne Blanketter vil være at indsende til min Approbation. Det omhandlende Brevsamlingssted, til hvilket ny Requisiter med det første ville blive Contoiret tilsendt herfra, skal være underlagt Contoiret og foruden med dette tillige være i Forbindelse med det jyske Jernbanepostbureau.

Den 3. oktober 1868 blev jernbanestrækningen Århus-Fredericia indviet, herunder Hørning Station, og nu begyndte en ny æra. Toget havde tre daglige afgang i hver retning. Det sidste tog fra Fredericia kl. 21.04 kørte dog ikke længere end til Horsens, hvor det ankom kl. 22.40 og overnattede for at fortsætte næste dag. Med jernbanestrækningens åbning blev stationsforvalterne automatisk brevsammlere i Hørning.

Udskiftningen af stationsforvaltere og dermed af brevsammlere var stor. Problemet var dårlige arbejdsforhold og for lidt i løn (godtgørelse). Som nu f.eks. brevsamler C. Holst, der på ansættelsesdagen den 1. april 1872 skriver til Generaldirektoratet for Postvæsenet i København, for at få forhøjet sin løngodtgørelse med 10 Rigsdaler fra 40 til 50 med baggrund i ønsket om at udvide brev-samlingsstedets eneste landpostrute fra Hørning

til Harlev med yderligere landpostruter.

Ansøgningen, der skulle igennem Aarhus Postkontor, blev efterkommet på baggrund af statistiske opgørelser for ekspederede forsendelser mellem Hørning og Århus og Det Jyske Jernbane Postkontor samt den forventede stigning i forsendelserne. Fra regnskabsåret 1871/72 til 1872/73 steg forsendelsen af breve fra 7.714 til 11.068, forsendelsen af ekspresbreve fra 204 til 284, aviser fra 12.638 til 15.415 og penge- og pakkeforsendelser fra 348 til 450.

Allerede den 11. juli 1872 var brevsamler C. Holst atter i blækkhuset med endnu en ansøgning på 10 Rigsdaler op til 60 Rigsdaler. Baggrunden herfor var denne gang, at posten udover at komme to gange om dagen nu også kom to gange om natten, hvilket gav ekstra arbejde for brevsamleren. Også denne ansøgning blev efterkommet.

Med tiltrædelsen af stationsforvalter H. Sørensen den 1. maj 1877 gik brev-samlingsstedet i Hørning nu ind i en mere stabil periode frem til 1902, hvor det overgik til postekspedition. Under hans ansættelse blev brev-samlingsstedet udvidet med landpostruterne Hørning-Solbjerg og Hørning-Adslev, hvorefter Landpostvæsenet i Hørning i 1882 omfattede følgende ruter:

1)Hørning-Harlev, ad Edslev, Tarskov Mølle, Taastrup, østlige del af Taastrup Mark, Harlev, Ludvigsholm, Harlevholm, Skibby og Aabo. Hertil blev ansat nuværende landpostbud P. Jensen til en årlig løn på 500 Kr.

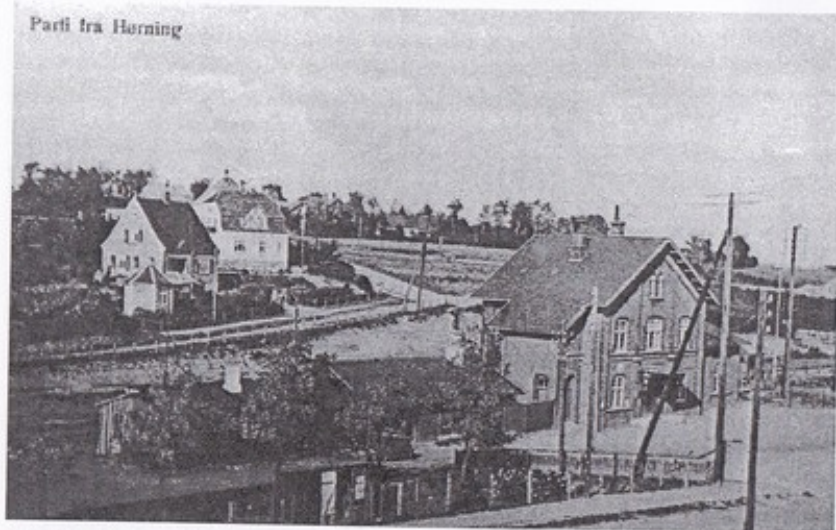
2)Hørning-Adslev, ad Hørning By, Dørup, Bodil Mark, Pinds Mølle, vestlige del Taastrup Mark, Kolden Mølle, Adslev, Bjertrup og Fregerslev. Hertil blev ansat landpostbud Christiansen til en årlig løn på 400 kr.

3)Hørning-Solbjerg ad Blegind, Solbjerg, Tiset, Maltgjørieriet og Ingerslev Mølle. Hertil blev ansat landpostbud Jens Rasmussen til en årlig løn på 400 kr.

Hørning Postekspedition 1891 og frem

Borgerne i Hørning brev-samlingsdistrikt - hvortil hørte byerne Solbjerg, Tiset, Blegind, Fregerslev, Hørning, Adslev, Dørup, Bjertrup, Edslev, Harlev, Aabo og Taastrup udtrykte gennem et brev med underskriftsindsamling af 23. januar 1890 henvendt til Rigsdagen i København deres stærke savn af, at der ikke ved Hørning Station fandtes en regnskabsførende postekspedition. Brevet var en ansøgning til finansudvalget om, at optaget postekspedition ved Hørning Station på finansloven for 1890-91.

Begrundelsen for ansøgningen var, at der i ovennævnte byer var flere

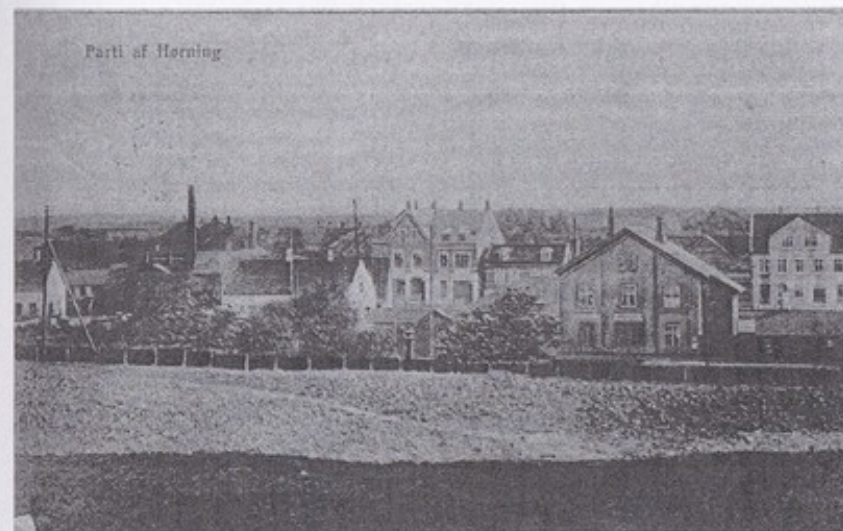

Høring Station 1915 og 1920

H20/5 og H20/1

Postkort, lånt af Knud Greve Olesen, ca. 1900

Postkort, lånt af Knud Greve Olsen med stationen, ca. 1900

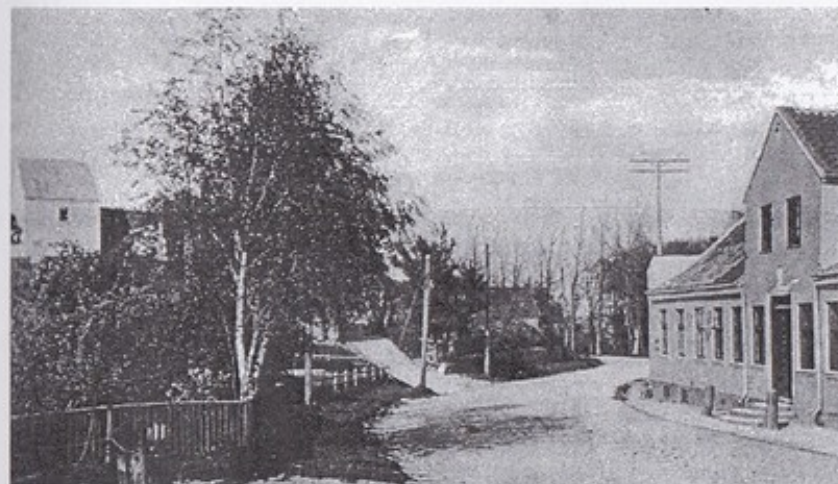
mejerier og handlende samt otte vand- og to vindmøller, der alle drev handel med såvel foderstoffer, kul, tørv og købmandsvarer, og derfor et tilsvarende behov for at ekspedere værdisager. Finansudvalget sendte anmodningen til udtalelse ved Generaldirektoratet for Postvæsenet, der videreekspederede sagen til postinspektøren for Nørrejylland. Han udtaler, at Høring er et af Jyllands største brevsamlingssteder med op til 30.000 breve årligt. Dog er antallet af værdisager, som særlig blev fremhævet af borgerne, ikke så betydeligt endda, kun ca. 1.600 stk. årligt. Sagen fortsatte nu til Indenrigsministeriet og derefter tilbage til Generaldirektoratet for Postvæsenet, som herefter underrettede postinspektøren for Nørrejylland om, at brevsamlingsstedet i Høring ville blive indstillet til oprettelse som postekspedition fra finansåret, 1891-92.

Således blev initiativtageren til ansøgningen, fabrikant Chr. Kjærtinge, Lille Godthåb pr. Høring, den 8. september 1890 tilskrevet fra Generaldirektoratet for Postvæsenet, at der i finanslovsforslaget for 1891-92 ville blive forsøgt bevilliget det fornødne til oprettelse af postekspedition i Høring. Finansloven blev godkendt og postinspektøren for Nørrejylland indstillede i brev af 6. juli 1891 til Generaldirektoratet for Postvæsenet, at der blev oprettet postekspedition i Høring fra 1. august 1891.

Postekspeditionen havde på dette tidspunkt tilknyttet tre landpostruter, Høring-Harlev, Høring-Solbjerg og Høring-Adslev. Bestyrelsen af postekspeditionen blev overdraget til jernbanestationens forvalter, Hans Sørensen, og han blev således den første postekspeditør (bestyrer) i Høring og modtog herfor en godtgørelse på 1125 kr. årligt. Jernbanesta-

tionens stationsforvalter fungerede som postekspeditør frem til den 1. november 1972, hvor Postvæsenet flyttede fra Høring Station til Andelsbanken, Stationsvej 3, hvor der i dag er opført en flot treetagers boligblok.

Da postekspeditionen flyttede, fulgte en del af DSB's personale med. Det var bl.a. kontorassistent Ingrid Hedegaard og trafikekspedient Svend Erik Jensen, der samme dag blev henholdsvis assistent og postekspeditør.

Kroen i Høring 1905 og engang i 1930'erne

H155/13 og A493

Vestergården i Hårby – en ødegård

Tekst og fotos af Egil Jørgensen, Hårby

Hvis man ved en ødegård forstår en gård, hvor der ikke bor nogen, så har vi i Hårby en ødegård. Godt skjult af Hårby Bygades enfamiliehuse ligger der en forladt gård. Den sidste ejer døde for nogle få år siden, og arvingerne solgte til en entreprenør, der ad åre har planer om at udstykke dele af den tilhørende jord.

Vestergård er en af de tolv gårde, der lå i Hårby ved udskiftningen i 1781. Det er sandsynligt, at den allerede på dette tidspunkt havde flere hundrede år på bagen. Ved udskiftningen fik alle gårde i Hårby et stykke jord, der startede ved gården og derfra gik mere eller mindre ud til Hårbys grænse. En typisk stjerneudstyknings. Grænsen for Hårbys jorder gik den gang som nu i en linie syd for Hårby Skov til krydset ved Hjelm-slevvej/Den grønne Vej, videre bag skoven til Ryvejen, gennem Balleskov til en linie syd for skolens fodboldbaner over til Dalvejen, videre langs Dalvejen til Gildhøjvej og derfra tilbage til Hårby Skov.

Vestergård fik jord, hvor grænsen gik mellem det stadig eksisterende levende hegn og udstykningen i Siimtoften. På den anden side af den dengang ikke eksisterende Låsbyvej bredte marken sig ud til at omfatte en stor del af skoven mellem Den Grønne Vej og Ryvejen og videre helt ud til bygrænsen på den anden side af skoven. På det pågældende areal var der åbenbart ingen engjord eller græsnings jord, og derfor fik gården tildelt et lille stykke eng langs Stabelbækken nord for Højgård.

Skoven er senere delt op i mindre parceller, men der er stadig en bid skov tilbage. En del af jorden er senere solgt fra. Noget af jorden er tidligt solgt fra til en ny gård, Grønskovgård der kom til at ligge på marken bag skoven. Noget jord er kommet til at ligge under nabogården Søndergård, så ved den sidste ejers død var der kun en skovparcel og jorden nærmest gården tilbage. Det resterende areal har i mange år været forpagtet ud og er det i skrivende stund stadig.

Gården, som den ligger i dag, består af et langt stuehus og to længer med kostald, svinestald og lo. Ser man på udstykningskortet, ser man at Vestergård var sammenbygget med Søndergård i et 4-længet kompleks, hvor en del af sydlængen og hele vestlængen hørte til Vestergård, medens resten af sydlængen samt øst- og nordlængen hørte til Søndergård. På et senere tidspunkt er Søndergård udflyttet til sin parcel et par hundrede meter borte, men Søndergårds stuehus er stadig bevaret som et enfamiliehus.

Den store lind ved stuehusets vestgavl og stuehuset set fra havesiden

Vestergård ligger, hvor den har ligget siden udskiftningen, men bygningerne er nyere. Omkring år 1900 var det en 4-længet gård, men den vestre længe brændte i 1919 og er ikke siden genopført. Gården er i dag 3-længet med et stuehus fra 1902 og to længer med kostald, svinestald og lo.

Stuehuset er stærkt forfaldent, og længerne er ikke meget bedre. Ved stuehusets vestgavl står der en kæmpestor småbladet lind. Den har en helt fantastisk stamme. En trækyndig person bør se på den med henblik på evt. fredning. I det levende hegn og i haven er adskillige gamle æbletræer. Ikke langt fra gården er der en mindre dam, skjult af bevoksningen. Nogle af de gamle frugttræer, linden og dammen kunne indgå som elementer i en fremtidig udbygningsplan. Mindre heldigt er det, at et større område bag gården er fuldt af bjørneklo. Stor risiko for spredning, især vil det blive vanskeligt at bekæmpe, hvis det spreder sig ind i det levende hegn

I kostalden var der plads til 10 køer

Adgangen fra Hårby Bygade til Vestergård har siden gammel tid været fælles med Søndergårds. Da Søndergård udflyttede, blev resterne af

Søndergård solgt, men adgangsvejen til Vestergård kom fortsat til at gå gennem den oprindelige Søndergårds gårdsplads og have. Det er der ikke siden blevet lavet om på. De senere ejere af begge ejendomme har tilsyneladende kunnet leve med dette forhold uden større besvær.

Netop det jordstykke, der ligger mellem udstykningen i Siimtoften og Søndergård, og hvor Vestergårds resterende jord er centralt beliggende, er i følge den nugældende kommuneplan (Hørning 2005) udlagt til evt. fremtidig udbygning af Hårby. Her er der så opstået et problem: Det er meget svært at finde en fornuftig adgangsvej til en evt. udstykning på Vestergårds jorder, da adgangen gennem naboens have kun tillader adgang til en husstand. Der er ikke umiddelbart andre adgangsmuligheder. I 2009 laver den nye Skanderborg Kommune en helt ny kommuneplan til afløsning af de gamle kommuneplaner fra de fire oprindelige kommuner. Om der stadig holdes fast i de tidligere udbygningsplaner for Hårby er derfor vanskeligt at vurdere. Under alle omstændigheder foreligger der endnu ikke godkendte lokalplaner. Hårbys beboere venter spændt på, hvad der kommer til at ske i denne sag. Finanskrisen og generel recession vil dog nok forsinke eventuelle udbygningsplaner.

1919 - Hårbyvej 17 – dengang der endnu var liv på gården. Sognefoged Munk med familie og tjenestefolk.

En australsk familie med rødder i Veng og Nørre Vissing

Af Erna Bachmann

Lokalarkivet i Veng har i 2008 og 2009 brugt en del tid på at hjælpe en familie i Australien med at finde deres danske rødder.

"Jeg ankom til Veng kirkegård og gik lidt omkring og kiggede på gravene. De er så smukt vedligeholdt og blomsterne var så smukke. Der arbejdede to gartnere på kirkegården, og fordi jeg elsker blomster, stoppede jeg op ved dem og komplimenterede dem med det smukke sted. De spurgte mig, hvem jeg ledte efter, og jeg fortalte dem, at der var så mange grave med navnet Christensen, så jeg havde opgivet at finde den rette. Jeg beundrede blot den smukke have. Men den ene gartner, der kun talte en smule engelsk, ringede efter hjælp".

Sådan skriver Jan Richard fra Armidale i Australien i en af de mails, der siden efteråret 2008 er blevet udvekslet mellem Veng Lokalarkiv og down-under.

Jan Richard – der trods navnet er af hunkøn - var på rejse i Danmark i 2008 for at se det land, som hendes tip-tip-tip....-oldefar Hans Nielsen stammede fra. Hun havde kun få informationer med fra Australien, nemlig at han var født i Foerlev i 1831, og at han udvandrede til Australien i 1853. Hans mor var født i Veng i 1805 og hed Frederikke Louise Charlotte Christensdatter. Jeg fandt hende, hendes forældre og søskende i kirkebogen i Veng, og faderen Niels Pedersen, smed i Foerlev fandt jeg i Skanderup kirkebog. Jan Richard var ovenud begejstret. Faderen til Frederikke Charlotte Louise, Christen Christensen, havde været gartner på Sophiendal.

Familieskrønen fortæller imidlertid også ifølge Jan Richard, at Hans Nielsen var uægte søn af "the Royal Danish family". Jan Richard ville gerne, om vi kunne hjælpe med af be- eller afkræfte dette. Det er ikke lykkedes, men der er intet, der tyder på, at det har noget på sig. Skrønen kommer antagelig af, at Frederikke Louise Charlottes faddere var herskabet på Sophiendal og deres svigersøn, hertugen af Rendsborg, som var gift med Anne Beate, baronesse af Holck og datter af de Woyda på Sophiendal. Så måske er det her, den royale forbindelse skal findes! Med de fornemme faddere kombineret med at hun får de samme navne som hustruen til amtmand de Woyda på Sophiendal mere end antyder, at gartner Christensen havde et meget venskabeligt forhold til herskabet.

Jan Richards til højre spiller sækkepibe i et band

fire børn født mellem 1858 og 1869 kan vi finde i Vengs kirkebog under døbte og konfirmerede, men så holder sporet op.

Vi finder det igen i folketællingen fra 1925, hvoraf det fremgår, at Frederikke Louise Charlotte, der nu har efternavnet Hansen og er 67 år og enke, er bosiddende på matr.nr. 56a (Låsbyvej 120) i Nørre Vissing, som partikulier (rentier). På adressen finder vi også hendes datter Mathilde Petrea Hansen, født 29/2-1885 i Them, ugift dameskrædderinde. Her fremgår det også, at faderen – altså Frederikke Louise Charlottes afdøde mand – er Hans Aksel Wulff Hansen af Asklev i Them Sogn. Der bor også en 9-årig dreng Axel Wulff Hansen, født 3/8-1916 i Veng Sogn. Han benævnes som "slægtning". Vi graver videre og finder ud af, at Axel er

Jan Richard søgte også efterkommere efter Hans Niensens søster, Eva Nielsen. Vi fandt i kirkebogen søsteren i Nørre Vissing, gift med murer Mads Pedersen. De boede hele livet på matr. nr. 33g, Ersholtvej 4. Eva Nielsen døde i 1899 og Mads Pedersen i 1917 efter en hjerneblødning. Hans sidste tid tilbragte han i Them, men begge er begravet på Veng Kirkegård. I Eva og Mads' ægteskab var der fire børn, men deres skæbne kunne vi i første omgang ikke efterspore, så vi henvendte os til Ugebladet i Skanderborg, der bragte en artikel med efterlysningen. Der kom tre henvendelser, men alle endte blindt. De

søn af Mads Peter Hansen, der i starten af 1900-tallet var vognmand i Nørre Vissing. Senere nedsatte han sig som depotbestyrer for Tuborg depotet i Skanderborg. Han havde adskillige børn, foruden Axel bl.a. Ejler Hansen, der af mange kendes fra sit arbejde som kørelærer i Skanderborg. Han og hans kone Minna boede på hjørnet af Østergade og Nørregade. Ægteparret havde en datter og søn, Jytte og Bent, som i dag bor i Stilling og Skanderborg. Der er nu med Veng Lokalarkivs mellemkomst skabt kontakt mellem de fjerne slægtninge i Australien og den skanderborg-gensiske gren af familien.

Hverken fra Danmark eller Australien er der lige nu aktuelle planer om at mødes. Familiernes er ved at lære hinanden at kende via mails og billeder, der udveksles mellem de to kontinenter.

Tilbage til Hans Nielsen. Hvordan blev hans skæbne i Australien, og har han efterkommere her? Til det sidste skriver Jan Richard, at familien, der tæller "more than 100 members", hvert år den 26. december mødes til et party på en flodbred i Vestaustralien nær Perth. De har for længst mistet forbindelsen med Danmark og taler ikke dansk, men de er stolte af deres afstamning og vil gerne i forbindelse med den danske gren af familien.

Jan Richard har skrevet Hans Nielsens historie, som Egil Jørgensen, Hårby har oversat til dansk. Historien er spændende med mange detaljer, men da den er på mange sider nøjes vi på dette sted med at gengive

Nekrolog fra "The Talbot Leader" den 11. juni 1921:

Hr. Hans Neilson, en gammel respekteret indbygger i Talbot-distriktet døde i sit hjem i Dunach sidste lørdag 90 år gammel. Efter at have slået sig ned i Dunach engagerede den afdøde Hr. Neilson sig i landbrug, og mælkeproduktion, og han blev kendt som fremavler af korthorns kvæg, og han vandt mange præmier ved dyrskuer inklusive Det Kongelige Dyrskue i Melbourne.

På et tidspunkt var han medlem af Talbot Amtsråd, men har nu levet et tilbagetrukket liv i mange år.

Den afdøde, hvis kone døde før ham for nogle år siden, efterlades af en søn og tre døtre, som sørger over hans død.

Begge billeder er fra Hans Nielsens farm i Australien, slutningen af 1800-tallet

BOGSALG

Hørning Mølle – 11 sider	25 kr.
"79 præster i Hørning Kommune 1536-2002" P. C. Nørgård – 168 sider	75 kr.
"Erindringer og arvegods" P. C. Nørgård – 72 sider	75 kr.
"HISTORIENS SPOR i Veng og Mesing sogne" CD – 549 sider	100 kr.
Årsskrifterne fra 1988-2008 – pr. stk.	10 kr.
Årsskriftet for 2009 er gratis	

Bøgerne, årsskrifterne og CD'en kan købes i Veng og Hørning
Lokalarkiver eller på arkiv@hoerning-egnsarkiv.dk

"HISTORIENS SPOR i Veng og Mesing sogne" genoptrykkes nu i 2. oplag.

Første oplag blev hurtigt udsolgt. Et nyt oplag er bestilt og vil blive leveret inden jul. Andet oplag trykkes som digitalt tryk med blødt bind. Den endelige udsalgspris er ikke helt fastsat endnu (september 2009), men det forventes, at bogen kan sælges til samme pris som første oplag.

Bogen kan også købes som Cd'er for 100 kr.

Økonomisk har det for Støtteforeningens forlag HVEA (Hørning-Veng Egnarkiv) været en god forretning med udgivelsen af bogen. Der har reelt været et overskud på 60.000 kr. på første oplag. Vi har investeret i nyt EDB-udstyr, samlingen af gamle matrikelkort fra udskiftningen sidst i 1700-tallet er forøget og Borgernes Hus i Veng har fået en fotostat af det gamle forsamlingshus i Hårby. Det samlede resultat af bogens første oplag er dermed blevet 37.000 kr., som Støtteforeningen har på en særlig konto i Nordea.

Bogen om Hørning i gamle dage blev udgivet i 1992, og den har været udsolgt i flere år. Nu har Støtteforeningen været i kontakt med forfatteren, Vagn Stadil Petersen, som har afleveret det materiale, han havde liggende fra dengang og stillet det til Støtteforeningens og Arkivets rådighed. Vagn Stadil Petersen er glad for, at nogen vil prøve at få bogen genoptrykt, eventuelt i en udvidet udgave, og det vil Støtteforeningen nu arbejde videre med.

For at få det bedst mulige resultat har vi brug for **hjælp** til forskellige opgaver, som:

- Renskrift af den oprindelige bog.
- Finde fejl og mangler i den oprindelige bog.
- Fremskaffelse af billeder mv.
- Nye afsnit, f.eks. om butikscentrene.
- Økonomien. Søge fonde mv.

Har du lyst, tid og energi til at være med i større eller mindre omfang hører vi gerne fra dig. **Henvendelse til Arkivet, tlf. 86 92 30 66 eller Kjeld Nielsen, tlf. 86 92 22 84.**

Bestyrelsen for Støtteforeningen indgår i arbejdsgrupper i både Hørning og Veng (juli 2009)

Arbejdsgruppe Hørning

Kjeld Nielsen, Parketten 31, 2.mf, 8362 Hørning 8692 2284
Mona Justesen, Hørninggårdsvej 46, 8362 Hørning 8692 2055
Fra bestyrelsen indgår Karl Otto Frost, Villy Kjær Larsen, Henry Mikkelsen og Ester Huusmann (se tlf. og adresser næste side)

Arbejdsgruppe Hørning i gamle dage

Frivillige efterlyses, se side 59

Arbejdsgruppe Veng

Karen Marie Hansen, Egelundsvej 2, Veng, 8660 8694 5529
Anna og Erik Rasmussen, Den Grønne Vej 5, Hårby, 8660 8652 2439
Jytta Pedersen, Stabelvej 3, Hårby, 8660 8695 0250
Aksel Mortensen, Ny Stillingvej, Mesing, 8660 8657 1722
Judith Sørensen, Tåstrupvej 87, 8462 Harlev 8657 0160
Else Rathcke, Ringsporvej 2, Nørre Vissing, 8660 8694 4496

Arbejdsgruppe på tværs

Flemming Schreiber Pedersen, Hårby Bygade 15, 8660 8652 5810
Erik Kristoffersen, Låsbyvej 109, Veng, 8660 8694 3642

Det er ikke en betingelse for at indgå i en arbejdsgruppe, at man er bestyrelsesmedlem. Arbejdsgrupperne er åben for alle, så har du lyst til at være med i fællesskabet, så meld dig.

Har du noget i gemmerne, du tænker på at smide ud?
Lad os hjælpe dig med at afgøre, om det er værd at gemme for eftertiden.
Kontakt Hørning eller Veng Lokalarkiv og få en snak med arkivaren.

Praktiske oplysninger

Hørning Lokalarkiv

Adresse: Højboskolen, Toftevej 53a, 8362 Hørning
E-mail: arkiv@hoerning-egnsarkiv.dk
Tlf.: tirsdag og torsdag kl. 10-12 8692 3066
Arkivar: Toa Riismøller, Højgårdsvej 47, 8362 Hørning 8613 0024
Åbningstid: Hver tirsdag og torsdag kl. 10-12
og den første torsdag i hver måned kl. 18-20.
I juli måned er arkivet lukket.

Veng Lokalarkiv

Adresse: Veng Fællesskole, Søballevej 2, 8660 Skanderborg
E-mail: bachmann@nypost.dk
Tlf.: onsdag kl. 9-12 (ikke i skolernes ferier) 8794 2247
Arkivar: Erna Bachmann, Ryvejen 43, Hårby, 8660 Skb. 8652 2806
Åbningstid: hver onsdag kl. 11-12 samt efter aftale.
I skolernes ferier er arkivet kun åbent efter aftale.

Støtteforeningen

Formand(indtil udgangen af oktober 2009):

Erna Bachmann, Ryvejen 43, Hårby 8652 2806

E-mail: bachmann@nypost.dk

Kasserer

Karl Otto Frost, Rosenvænget 137, 8362 Hørning 8692 1434

E-mail: kokfrost@mail.dk

Øvrige medlemmer

Karen Haugaard, Adelgade 23, 1.tv., 8660 Skanderborg 8692 1751

Villy Larsen Kjær, Birkevænget 13, 8362 Hørning 8692 1510

Grethe Overgaard, Rosenvænget 137, 8362 Hørning 8692 2004

Suppleanter

Ester Huusmann, Stabelvej 4, Hårby. 8660 Skanderborg 8695 0281

Søren Lyager, Snerlevænget 13, 8362 Hørning 8692 1442

Henry Mikkelsen, Søvejen 15, 8362 Hørning 8692 2109